

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'ímej í mej Corinto a'uchéjme'ecaa, í ti seíj

Pablo pu huá'ateujte'e

¹⁻² Inee, i nej i'í Pablo, í ti Dios na'antíhuau ruxí'evi'ira'a jime'e nej ni tiu'utévair'e'en í Círíistu'u jetze me'ecan ti ajta a'íin pú'een í Jesús, ne'íjna jamuan í ta'ihuaara'a í Sóstenes. Yee nu tejá'amuayu'use'e mú'een mi sej se'uun e'etiújse'iri se'újna Corinto sej si raateánajche í Dios, mi sej rí'í t'ítesejire'e se'íjna jime'e ti a'íin Círíistu'u, ti ajta Jesús pú'een, mú'ejmi huateúra'ate, ajta mú'ejmi huatajé sej si jemin sejire'e. Mú'een xu seajta huá'a jemi sejire'e matíj mena'a pua'amé mej yen sejire'e tíj na'a ve'ée í chaanaca í mej majta miyen tí'ixa ti yee Jesús pu hua'avastara'a pú'een. Jee xaa ne'u, a'íi pu a'íin pú'een í hua'avastara'a, ajta ayén che'atá na'a tavástar'a pú'een itejmi.

³ Ajta a'íin í Dios í tej rájya'upua, ajta í tavástar'a a'íjna í Jesús ti ajta Círíistu'u pú'een, mich'é'e me'ín rí'í tejamuaatá'an, majta amua'anpuá'ajte'en.

I ti jín Dios rí'í tihua'utá'a

⁴⁻⁵ Ja'anáj ti na'a nu niyen rí'í tiraatá'aca í Dios nej ranajche mú'ejmi jime'e, a'iné jeíhua pu rí'í tejamuaatá'a í Dios a'íjna jime'e sej seri jemin sejire'e í Círíistu'u, ti ajta Jesús pú'een, a'ine a'íjna jemi mú'een xu seri nain te'encuré'a ti

tejámuatéva'iri í sej jín tihua'utá'ixaate'en í teite, ajta í sej jín yaú'itiéé xá'ara'ani a'ij ti 'een í Dios jemi. ⁶ Ayee pu 'een jín amuáaruu a'iné mú'een xu temua'a naa tihua'utá'ixaa í teite í Ciríistu'u jetze me'ecan. ⁷ A'íj pu jín caí ti'iti jama'utéturaate í ti jín Dios rí'i tejamuaatá'a. A'íj xu jín, seuj rachú'eve'e ti yen huatasej're'en í tavástarara'a, a'íjna í Jesús ti ajta Ciríistu'u pú'een.

⁸ A'íi pu ajta ca'aníjra'a amuaatá'asin sej si te'utáviicua'i ajta na'a caí nain te'entipua'are, ti ij caí ja'ati ti'iti jín a'amua jetze tí'ijpua'ajte'e a'íjna xicáara'a ti jetzen tihuá'axiejte'en í teite a'íjna í tavástarara'a, í Jesús ti ajta Ciríistu'u pú'een. A'íi pu xaa tihuá'axiejte'en a'achú mej pua'amé yen huachéjme í chaanaca japua. ⁹ Ayee pu té'eme a'iné Dios pu ayén araúrastejsin a'íjna jime'e í ti jín te'ataújratziiri'i. Ajta, a'íi pu amuaatajé sej si siyen ruuristan jamuan í yaujra'an a'íjna í tavástarara'a, a'íjna í Jesús ti ajta Ciríistu'u pú'een.

Pablo pu ayén tihuá'a'ihua'u tijín: “¿Ni qui ayén huatámu'iire í Ciríistu'u?”

¹⁰ Mi neajta inee, ayée nu jeíhua tejá'amuahuvii niuucajtze'en a'íjna í tavástarara'a, a'íjna í Jesús ti ajta i'i Ciríistu'u sej si ruxí'ej sena'a tí'ixajta, sej si caí ché'e já'ita'a a'utaci'ica'an, sej si seajtáhua'a rí'i huaújruren, sej si se'íjna jín anteújseire'en naíjmi'i sej si siyen che'atá seíj sena'a jín siyen tí'ixi'epi'intare'e.

¹¹ Ayee nu 'een jín tejá'amua'ixaate'e, ne'ihuaamua'a, a'iné a'íime í mej Cloé jemi é'eche, a'íi mú miyen tinaatá'ixaa mú'ejmi jime'e sej nu'u rújaaxiejvi'i rujímua'a sena'a. ¹² A'íjna jime'e í sej

nu'u rújaaxiejvi'i, ayée pu huataújmu'a sej siyen rici, ti seíj ayén ti'ixa yee: “Nee nu Pablo jetze ajtém'e'ecan.” Ajta seíj ayén yee: “Neajta inee, Apolos nu jetze ajtém'e'ecan.” Ajta seíj ayén yee: “Nee nu Pedro jetze ajtém'e'ecan” na'ari yee: “Nee nu Ciríistu'u jetze ajtém'e'ecan.”

¹³ Niché'e a'atzu tejámuaata'íhua'u. ¿Ni qui ayén seicié huaújrúu í Ciríistu'u ti ij ayén huatámu'iire? Capu xaa ne'u. ¿Ni qui miyen ná'utatai í cúruu jetze ineetzi i nej i'í Pablo mú'ejmi jetze me'ecan? Camu xaa ne'u a'atzu. Ari íjii, ¿ni qui niyen á'amuaia'íhuaca'a neniúucajtze'e i nej i'í Pablo? Canu xaa ne'u a'atzu.

¹⁴⁻¹⁵ Jé'ecan nu rí'í tiratá'aca í Dios nej caí ja'ati huámuai'íhuaca'a sino a'ímej nu'u ne'íjna í Crispo, neajta ne'íjna í Gayo. Ayee nu'u huaríj sej si caí se'íjna jín á'ujtzaahuat'e se'íjna jime'e sej huámuai'ívijhuaca'a neniúucajtze'e. ¹⁶⁻¹⁷ Neajta nu huá'umuai'íhuaca'a a'ímej í teitestemua'ame'en a'íjna í Estéfanos. Ayee pu'u xaa ne'u, canu cui'í ramua'aree ti pua'a neajtahua'a seíj huámuai'íhuaca'a nusu necaí.

Jee xaa, capu Ciríistu'u ayén ne'uta'íteca'a nej ni huá'umuai'íhua í teite sino ayée pu 'een jín ne'uta'íteca'a nej ni niyen tihua'utá'ixaate'en í ni-uucari jime'e í ti jín Dios hua'irájtuaani. Capu ayén ne'uta'íteca'a nej ni ne'íjna jín tihua'utá'ixaate'en nej jeíhua huápi'í raayí'íti í huá'amua'atziira'a a'ímej í teteca í mej nu'u rí'í tiu'uyí'íti. Capu xaa ne'u, sino ayée pu'u a'íjna jín ne'uta'íteca'a ti ij ayén tí'ivaire'e á'ara'ani í muári'eri'ire'ara'an a'íjna í niuucari ti jíme'en raxa í Ciríistu'u, í mej rá'utatai í cúruu jetze.

Cirístu'u pu a'ñn pú'een í muári'eri'ire'ara'an í Dios

¹⁸ Ayee pu'u, a'iné a'imej jemi í mej a'uvá'itzi, ayée pu tihuá'amitiejte'e tej huatétatimua'i te'íjna jime'e tej tiyen tihuá'ixaate'e ti Cirístu'u ayén huamí'i huá'a jetze me'ecan í cúruu jetze. Mi teajta iteen, í ti Dios tu'irátuaasin, téjmi pu ayén titá'amitiejte'e ti a'ñn niuucari a'ñn pú'een í muári'eri'ire'ara'an í Dios. ¹⁹ A'iné ayée pu té'esiimua'i tijñ:

Nee nu yee ra'antipua'ajte'esin
 í huá'amua'atziira'a a'imej
 í mej nu'u jeíhua huápi'i raayí'iti.

Neajta nu yee raaté'uuna nain
 í mej meri raarí'ire a'ime
 í mej temua'a tirú'umua'aree.

²⁰ Ti pua'a ayén ti'ayajna, ¿a'uné a'ij 'é'en a'íjna í ti temua'a tirú'umua'aree? Capu xaa ne'u mé'e já'ahua'a. Ajta a'ñn ti tiú'ujmua'ate, ¿a'uné a'ij 'é'en a'íjna? Capu ajta mé'e já'ahua'a. Na'ari í seij ti ayén huápi'i raayí'iti ti tiu'utaxáj a'imej jemi í mej íjii huáteite, ¿a'uné é'eseijre'e? Capu ché'e mé'e é'eseijre'e a'iné Dios pu ari raataseíjrataca'a ti caí ti'iti a'ij huataújmua'a í huá'amua'atziira'a a'imej í mej yen japon huachéjme í chaanaca.

²¹ Mi ajta a'ñn í Dios, ayée pu raaxí'epi'intare rumua'atziira'a jime'e ti caí ri'iríista a'ame mej miyen me'íjna jín ráamua'ati huá'amua'atziira'a jime'e a'ime í mej miyen íiyen seijre'e. Ayee pu 'een jín ayén raaxí'epi'intare í Dios a'iné ayée pu raxí'eve'eca'a ti ayén hua'irájtuaani a'íjna jime'e mej miyen rá'atzaahuate'e a'íjna í niuucari ti

nu'u caí a'ij huataújmua'a, í niuucari tej tiyen tihuá'ixaate'e.

²² Majta me'ín, í mej Israél jetze ajtémecan, ayée mú tí'ijhuavii í Dios jemi í mej jín r'í'í naa te'utase'ij, ajta a'íime í mej se'ij chu'éjra'a japua é'eme'ecan, a'í'í mú rahuauhuau í mua'atzíira'a mej mi me'íjna jín nain au'itííe muá'ara'ani. ²³ Mí teajta iteen, ayée tu tihuá'ixaate'e te'íjna jime'e í Círíistu'u í mej rá'utatai í cúruu jetze. Ajta a'ín í niuucari í tej jín tihuá'ixaate'e, ayée pu a'íjna jín hua'utájaaxiejte'esin a'ímej í mej Israél jetze ajtémecan. Ajta a'íime í mej se'ij chu'éjra'a japua é'eme'ecan, ayée pu tihuá'amitiejte'e tí caí a'ij huataújmua'a.

²⁴ Mí majta a'íime, í tí Dios hua'utajé, tí pua'a a'íime í mej Israél jetze ajtémecan na'ari mej se'ij chu'éjra'a japua é'eme'ecan, ayée pu tihuá'amitiejte'e tí Círíistu'u a'ín pú'een í muári'eri'ire'ara'an tí jín Dios hua'irájtuaani, ajta a'í'í pu a'ín pú'een í mua'atzíira'a tí jín Dios tí'ajta.

²⁵ Jee xaa ne'u, a'íjna tí nu'u caí a'ij huataújmua'a, a'íjna tí Dios jemi é'eme'ecan, jaítze'e pu raayí'ití caí í huá'amua'atziira'a í teteca. Ajta a'íjna tí nu'u caí rú'uca'anisti'í í Dios, jaítze'e pu tí'ivaire'e caí í huá'amuari'eri'ira'a í teteca. ²⁶ ¿Ní caí ayén tejamuá'amitiejte'e mú'ejmí? Casí'í, a'ij tí 'een mú'ejmí tzajta'a tí Dios ayén amuaatajé. Caxu mu'í'í mí sej jeíhua huápi'í rú'umua'aree í huá'amua'atziira'a a'ímej, í mej yen huachéjme íiyen chaanaca japua. Caxu seajta mu'í'í mí sej se'íjna jín antiújmua'aree í tí jeíhua huápi'í ruxe'eve'e nusu se'íjna jetze airaújneijte a'ímej í mej ruxíéhua á'ujujhua'ane'e. Caxu xaa ne'u.

27 Mi ajta a'ñn Dios, a'ñi pu hua'antíhuau a'ñmej í mej caí a'ij té'umua'areereca'a ti ij a'ñn hua'utatévi'iraste'en a'ñmej í mej miyen ruseijrata mej nu'u jeíhua huápi'i té'umua'aree. Dios pu ajta ayén hua'antíhuau a'ñmej í mej caí ti'itij jín antiújmua'aree a'ñmej jemi í mej yen huachéjme chaanaca japua ti ij ajta hua'utatévi'iraste'en a'ñmej í mej ve'ecán jín títetateí.

28-29 Jee xaa, Dios pu ayén hua'antíhuau a'ñmej í mej caí huá'a jetze tí'ica'anejca'a, ajta a'ñmej í mej huá'axieehuataca'a. Ayee pu xaa ne'u ti'ayajna, Dios pu ayén a'ñna jín hua'antíhuau a'ñmej í mej caí seijre'e a'ñmej jemi í teteca ti ij ayén hua'antipúa'ajte'en a'ñmej í mej títetateí íiyen chaanaca japua, ti ij caí ja'ati ayén á'ujtzaahuate'e í Dios jemi.

30 Mi seajta mú'een, xu'uri jemin seijre'e í Ciríistu'u a'ñna jime'e a'ij ti tejámuaaxi'epi'íntari'iri'i í Dios. Ciríistu'u pu jemi é'eme'ecan í Dios mua'atzíira'a í tej jín tirú'umua'aree a'ij ti 'een í Dios jemi. A'ñi pu ajta ta japua huaniú tej ti rí'éene'ecán jín a'uteáturan í jemin. Ciríistu'u pu mú'ejmi huateúra'ate. A'ñi pu ajta tiu'utanájchitaca'a a'amua jime'e í sej jín té'echa'ica'a. 31 A'ñi pu jín, ayén té'eyu'usili tiján: "Ti pua'a yee ja'ati ayén raxí'eve'e ti ti'itij jín á'ujtzaahuate'en, ché'e a'ñn ayén huárini a'ñna jime'e a'ij ti tavástara'a ayén rí'i tiraatá'a."

2

Ayee pu'u na'a tihuá'ixaate'e a'ñna jime'e í Ciríistu'u í mej rá'utatai

1-2 Neajta inee, ne'ihuaamua'a, net'íj amuacáí á mú ja'uvé'emuaareca'a nej ni tejámuaatá'ixaate'en í niuucari ti jín Dios te'ataújratziiri'i, canu cul'i niyen ne'íjna jín tejamuá'ixaa ne'íjna jime'e í niuucari ti huápi'i jín naa namuajre'e, canu neajta ne'íjna jime'e í huá'amua'atziira'a í teteca sino ayée nu tiraaxí'epi'intare nej a'í na'a yaú'itiée ná'ara'ani mú'ejmi jemi ne'íjna í Jesús ti ajta Ciríistu'u pú'een, í mej rá'utatai í cúruu jetze.

³ Neajta, net'íj ne'uun a'utéveeca'a mú'ejmi jemi, ayée nu amua'aséjrate'ecaa ti nu'u caí nú'uca'anisti'i. Cu xíee nej tí'itziine'eca'a. Jee xaa, jeíhua nu névivejca'a.

⁴ Ajta a'ín í niuucari, í nej jín tejamuá'ixaa, capu ayén éene'e tíj a'íjna ti huápi'i naa namuajre'e, ti ajta huá'amua'atziira'a jetze airánineica í mej jín huá'amua'itici í teite. Capu xaa ne'u, sino ayée nu ne'íjna jín tejámuaatá'ixaa sej si ráamua'aree nej ne'íjna jetze aránca'ane í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, ajta a'í pu jemin me'ecan í muári'eri'ira'a í nej jín niyen rici. ⁵ Ayee nu ne'íjna jín huaríj, sej si caí se'íjna jetze arájca'anen í huá'amua'atziira'a í teteca sino sej si se'íjna jetze arájca'anen í muári'eri'ire'ara'an í Dios se'íjna jime'e í sej té'atzaahuat'e.

A'ijna ti rú'avaataca'a í Dios jemi, ti ajta ari titaatasejrate

⁶ Mí teajta iteen, teen tu xaa te'íjna jín tejamuá'ixaa se'j jime'e í mua'atziira'a a'ímej tza-jta'a í mej meri tiu'unáijmi'ire. Ajta a'ín í mua'atziira'a, capu huá'a jetze huanéj a'ímej í

mej yen japuan seijre'e í chaanaca. Capu ajta huá'a tzajta'a me'ecan a'ímej í mej tí'aijta íiyen chaanaca japua, í mej majta a'uvá'itzi. ⁷ Jee xaa ne'u, teen tu tiyen raxa í Dios mua'atzíira'a jime'e ti caí rí'írí ti ja'ati ayén rusej a'ij tirájteuni, í mua'atzíira'a ti rú'avaataca'a ti jime'en ajmí'i imuá tí'ij caí xi huatasejre í chaanaca. Dios pu ayén tiraaxí'epi'intare ti ayén tí'itaci'iti itejmi a'íjna ti huápi'i naa seíre'e á'ara'ani.

⁸ Mi majta a'íime, í mej yen tí'aijta íiyen chaanaca japua, capu a'atzu a'ij tihuá'amitiejte'eca'a a'íjna ti rú'avaataca'a, a'iné ti pua'a miyen ramua'arerecajche'e, camu miyen tirá'atatánche'e í tavástar'a, í ti ajta huápi'i naa tí'iseijre'e á'ara'ani tíj na'a rusén jime'e. ⁹ Mi ajta, ayée pu té'eyu'usil'i tíjn:

A'ijna ti yee Dios rí'i ráaruu a'ímej jime'e
 í mej raxí'leve'e,
 capu ja'ati ayén raasej,
 capu ajta a'ij tihuá'amitiejte'eca'a
 a'ij ti té'eme'enche'e.

¹⁰ Mi ajta a'ín, Dios pu taatasejrate a'íjna jime'e ti téjmi jemi raateájtuaa a'íjna í ruxíejniu'uca ti ij a'ín ayén titaata'ítii. Ajta a'ín xiéjniu'ucare'ara'an, nain pu jín ayén tirá'amitiejte'e, ajta nain pu tirú'umua'aree a'ij ti tirá'amitiejte'e í Dios.

¹¹ Ayee pu'u, a'iné huá'a jime'e í teteca, a'ín xiéjniu'ucare'ara'an í teáata'a, a'íi pu'u tirú'umua'aree a'ij ti tirá'amitiejte'e a'íjna í ja'ati. Ayee pu che'atá na'a 'een í Dios jemi. Capu ja'ati

tirú'umua'aree a'ij ti tirá'amitiejte'e í Dios sino a'ñ pu'u í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

12 Mi teajta iteen, catu te'íjna ancuré'a í huá'amua'atziira'a a'ímej í mej yen japuan huachéjme í chaanaca sino a'ñ pu téjmi jemi huateájturaa a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios tej ti yaú'itiée tá'ara'ani a'ij ti Dios ari ruxí'evi'ira'a jín rí'í titaatá'a. 13 A'li pu a'ñn pú'een í tej amuá'ixaa. Capu a'ñn na'a pú'een í huá'amua'atziira'a í mej jín tá'itiiri'i í teteca sino a'ii pu a'ñn pú'een í niuucari ti ayén jín tá'itiiri'i í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. Ayee tu rici tej huaú'ixaa a'ij ti huataújmua'a í mua'atziira'a ti Dios jemi é'eme'ecan te'íjna jime'e í niuucari ti a'ñn xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ca'aníjra'a taatá'a tej tiyen tiu'utaxáj.

14 Ajta a'íjna ti caí jemin huateájturaa í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'ñ pu caí ra'ancuré'asin a'íjna ti jemin é'eme'ecan í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'iné capu ti'iti a'ij huataújmua'a a'íjna jemi í ja'ati. Capu ri'irí ti a'ñn yaú'itiée á'ara'ani a'iné ayée pu ruxe'eve'e ti ja'ati ayén jetzen araújca'anen í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, ti ij ayén tirá'amitiejte'e a'ij ti huataújmua'a.

15 Ajta a'ñn ti jetzen araújca'ane í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, nain pu ayén tirá'amitiejte'e a'ame ti pua'a ayén tí'ivaire'e nusu caí. Mi ajta, capu ri'irí ti seij ayén rá'axijte'en a'íjna í ja'ati, ti pua'a tí'ivaire'e nusu caí. 16 Ayen tijín: “¿A'ataani yee tirú'umua'aree a'ij ti tirá'amitiejte'e í tavástar'a ti ij a'ñn ja'ati ayén tirá'itiii?” Mi teajta iteen, ayée pu ayén titá'amitiejte'e a'ij ti ajta tirá'amitiejte'e í Círíistu'u.

3

Mej nu'u tí'imuar'í'e jamuan í Dios

¹ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, ne'ihuaamua'a, ti caí huatári'iristareca'a nej niyen tejámuaatá'ixaate'en tíj a'íime í ti huá'a jemi huateájturaa í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, sino tíj a'íime í mej yen japuan seijre'e í chaanaca, mi sej seuchén huataújtuiiri'i í Ciríistu'u jemi. ² Net'íj tejamuaamí, canu cua'ira jamuaamí sino a'íj nu'u amua'antí'ite í léechi a'iné caxu xi yá'ujepi'ira'a í cua'ira. Seajta íjii, seúche'e xu siyen 'een. Caxuu xi teja'ujépi'ira'a.

³ Seúche'e xu siyen e'en matíj a'íimej í mej yen japuan huachéjme í chaanaca. A'iné ayée pu seijre'e mú'ejmi tzajta'a cumu sej ruchueere'e, seajta sej rújaaxiejvi'i. ¿Ni caí ayén huataújmua'a sej seuj huá'a jemi ajtémel'ecan a'íimej í mej yen japuan seijre'e í chaanaca? Jee xaa ne'u, mú'een xu siyen tí'ijri'ire a'íj mej tí'ijri'ire í seica í teteca.

⁴ Ayee xu rici. Seíj ti mú'ejmi jemi ajtémel'ecan ayén ti'ixa tíjín: “Nee nu Pablo jetze ajtémel'ecan.” Ajta í seij ayén tíjín: “Neajta inee, Apolos nu jetze ajtémel'ecan.” ¿Ni secaí siyen che'atá sena'a rici matíj a'íime í teteca í mej caí jetzen seijre'e í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios? Jee xaa ne'u, ayée xu rici.

⁵ Niché'e a'atzu tejá'amua'ihua'u. ¿A'iné ti'itij jín tí'ivaire'e a'íjna í Apolos, na'ari ti'itájni jín na'antínmua'aree inee, inee i'i Pablo? Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Teen tu'u ravaire'e í tavástar'a jemi. Ayee xu 'een jín té'antzaahua í tavástar'a jemi se'íjna jime'e tej tiyen ravaire'e,

a'ij tǎj a'ǎn titaal'ijca seij ajta seij. ⁶ Ayee nu tǎl'ivaire'e tǎj ja'ati ti ayén tiú'uhuii, ajta a'ǎn í Apolos, a'ǎ pu ayén tǎl'ivaire'e tǎj ja'ati ti tiú'ipuaa. Ajta a'ǎn í Dios, a'ǎ pu raaváujsi'iri'i ti ij huáciire.

⁷ A'ǎj pu jǎn, a'ǎjna ti tiú'uhuii, capu ti'itij jǎn ruxe'eve'e. Ajta a'ǎn ti tiú'ipuaa, capu ti'itij jǎn ruxe'eve'e, sino a'ǎ pu xaa í Dios ti raaváujsi'iri'i ti i huáciire, a'ǎ pu xaa a'ǎn pú'een í ti ruxe'eve'e. ⁸⁻⁹ Naíjmi'i mú tǎl'ivaire'e a'ǎjna ti tǎl'ihuiite'e, ajta a'ǎjna ti ti'ipuáa á'aye'i. Ruxí'ej mu'u tǎl'ivaire'e, ajta Dios pu ayén hua'utá'asin a'ij ti tiraavijte'e a'ǎjna jime'e í ti rac'icipua í ti jǎn tiu'umuáriej, a'iné teen tu jamuan tǎl'imuari'e í Dios.

Seajta mú'een, ayée xu ti'itij jǎn tǎl'ivaire'e tǎj a'u mej tejé'taseehua, ajta tǎj chí'ij ti Dios rá'ajtaahua.

¹⁰ Mǎ neajta inee, a'iné Dios pu jeíhua huápi'i naa tinaatá'a nej ni niyen tiu'umuári'en, ayée nu huarǎj tǎj ja'ati ti chí'ij ájtaahua. Nee nu ra'itátaahuaxi ne'ǎjna ti japuan ájtaavijhua í jaxu'u tǎj ja'ati ti temua'a naa raayí'iti. Ajta í seij, a'ǎ pu japuan té'ajtaahua. Ajta ayén ruxe'eve'e ti rǎi'í naa tirá'ajtaahua ti ij caí a'ij pua'a éene'e ájci'ipiihua.

¹¹ A'iné, jime'en a'ǎjna ti a'itátaavijhua, seij pu'u pú'een, ajta a'ii pu a'ǎn pú'een í Jesus ti ajta Círístu'u pú'een. Capu máàj ja'ati ti ayén tǎl'ivaire'e tǎj a'ǎjna ti a'itátaavijhua.

¹²⁻¹³ Ajta, ayée pu seíire'e a'ame ti ti'itij ti jǎn japuan ájtaavijhuaca'a ti pua'a a'ǎjna jime'e í oro nusu plata jime'e na'ari tetej jime'e ti huápi'i tǎl'ijnajche. Ajta ayén che'atá na'a seíire'e a'ame ti pua'a ayén ájtaavijhuaca'a a'ǎjna jime'e í ciyej

na'ari ixaj jime'e ca'ín huáacixa'a jime'e. Jee xaa ne'u, ayée pu seíre'e a'ame í tí'ti í mej jín tiu'umuáriej í teite, seij ajta seij, matíj mena'a pua'amé mej íiyen seijre'e í chaanaca japua. A'íjna xicáara'a jetze, ayée pu Dios raaxí'epi'intare'en a'ij tí 'een, a'iné ayée pu teja'uré'enejsin tíj taij tí jín hua'utasejrate'esin. Ajta a'íjna í taij, a'í pu raatémua'atzi tí pua'a xí'epi'in metiu'umuáriej seij ajta seij nusu mecaí.

¹⁴ Tí pua'a ayén té'eviicua'i í taij tzajta'a a'íjna tí jín ja'atí tiu'umuáriej, ayée pu tí'iraci'ti a'íjna í ja'atí a'ij tí tiraavíjte'e. ¹⁵ Na'ari caí, tí pua'a huateájtaani í tí jín tiu'umuáriej í ja'atí, nain pu á'ujisin. Ajta a'íjn í ja'atí, Dios pu xaa ru'irátuaasin aru ayée pu éene'e a'ame tíj ja'atí tí xa'ichu'i a'uun ráavai í taij tzajta'a.

¹⁶ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e ne'íjna jime'e seij se'íjn pú'een í chí'lira'an í Dios. Ajta mú'ejmi tza-jta'a pu huateájturaa í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. ¹⁷ Tí pua'a ja'atí ayén raaté'uuna a'íjna í chí'lira'an í Dios, Dios pu ra'antipúa'ajte'esin a'íjna í ja'atí a'iné pu'uri Dios huateúra'ate a'íjna í chí'ij, seij mú'een se'íjn pú'een í chí'lira'an í Dios.

¹⁸⁻¹⁹ Caxu rucuanamua rujímua'a. Tí pua'a ayén tirá'amitíejte'e seíj í ja'atí tí ayén rí'i tirú'umua'aree a'íjna jime'e í huá'amua'atziira'a a'ímej í mej íjii huáteite, ché'e a'íjn caí ché'e ayén á'ujtzaahuate'e a'íjna jime'e í huá'amua'atziira'a. Ché'e a'íjn ayén ra'ancuré'an í mua'atziira'a tí tavástarala jetze é'eme'ecan, a'iné a'íjna í huá'amua'atziira'a a'íime í mej íjii huáteite, capu tí'ti a'ij huataújmu'a í Dios jemi. Ayee pu xaa

té'esiimua'li tijín: “Dios pu huá'avivi'ira'an a'ímej í mej miyen á'ujtzaahuat'e me'íjna jime'e mej tí'ihua'itaca í rumua'atzíira'a jime'e.”

²⁰ Ajta ayén té'eyu'usi'li tijín: “Tavastara'a pu ramua'aree ti caí ti'itij vaire'e í huá'amua'atziira'a a'íime í mej nu'u jeíhua huápi'i té'umua'aree.”

²¹⁻²² A'íj xu jín, caxu ché'e siyen á'ujtzaahuat'e se'íjna jime'e sej nu'u se'íj jetze ajtémecan í teáata'a. Naími'li pu ayén tejá'amuaci'ti, ti pua'a niyen tejá'amuavaire'e inee, i nej i'li Pablo na'ari a'ín Apolos ayén tejá'amuavaire'e nusu a'íjna í Pedro. Ti pua'a ayén a'íjna jín rí'i tejamuaatá'an í Dios a'íjna jime'e tíj na'a ti íiyen seijre'e chaanaca japua nusu sej siyen ruuri huateáturan na'ari sej siyen huácu'ini, ti'iti ti a'ij ti ayén íjii tí'iseijre'e ca'ín ti'iti ti ayén teja'uré'enejsin, naími'li pu ayén tejá'amuavaire'en.

²³ Seajta mú'een, ayée xu se'íjna jetze ajtémecan í Ciríistu'u, ajta a'ín Ciríistu'u, a'í pu ajta Dios jetze ajtémecan.

4

I mej jín antiújmua'aree a'íime ti Dios tihua'uta'íti'ire

¹ Ayee pu ruxe'eve'e ti ayén tejamuá'amitiejte'e itejmi jime'e tej tiyen ravaire'e í Ciríistu'u, ajta ti ayén titaa'íjca a'íjna jime'e í ti rú'avaa í Dios jemi.

² Ajta, a'íjna ti ravaire'e, ayée pu tiú'ujxe'eve'e ti a'ín í ja'ati ayén araúrasten nain jime'e a'íjna í ti jín tira'íjca. ³⁻⁴ Mí neajta inee, capu ne jetze ruxe'eve'e ti pua'a mú'een siyen na'uxíjte'en, na'ari miyen na'uxíjte'en a'íime í mej íjii huáteite me'íjna jime'e

a'ij ti tihuá'amitiejte'e. Jee xaa ne'u, canu nesej á'anxijte'en, a'iné canu nee nesej ramua'aree tij ti'itij jín na'uteájturaa í Dios jemi. Capu amín a'ij, capu ayén huataújmua'a nej neri x'epi'in 'een í Dios jemi. Tavástarala pu a'in pú'een í ti ná'axijte'en.

⁵ A'ij xu jín siyen huárini. Caxu ti'iti jín huá'axijte'e ajta na'a caí a'ájna teja'uré'enen a'ijna xicáara'a ti jetzen Dios ari raaxí'epi'intare. Setá'aj seuj rachú'eve'e se'ijna í tavástarala tí'ij ajtahua'a yé uvé'enen. Aj pu xaa, a'in raatasejrata tíj na'a ti rú'avaataca'a a'u ti a'utíca'a. A'í pu ajta raatasejrata í ti ayén tihuá'amitiejte'eca'a í huá'a tzajta'a í teite. Aj pu'i ayén tihuá'aci'iti ti Dios ayén rí'i tihua'utá'asin naíjmi'ica a'ij ti tiraavijte'e seij ajta seij.

⁶ Mi neajta inee, nain jín í nej neri tejamuá'ixaa, ayée nu tejámuaatá'itiiri'i neetzi jime'e neajta ne'ijna jime'e í Apolos nej ni ne'ijna jín jamuaatévai're'en. Caxu yá'uhua'anan se'ijna í niuucari ti ayén tijín: “Setá'aj siyen araúrasten se'ijna jime'e a'ij ti té'eyu'usi'i.” Caxu siyen ahuaújtzaahuat'e'en se'ijna jime'e sej nu'u seij jetze ajtéme'ecan. Caxu seajta raatéxiehuata í seij. ⁷ ¿Ni tzaa ja'ati ayén a'ijna jín timua'íjca a'ijna jime'e ti jaítze'e ruxe'eve'e caí í ti jín antiújmua'aree í axí'ej tevi? Capu xaa ne'u. ¿Ni qui piyen ti'iti tí'ijcha'íi í pej caí ra'ancuré'a seij jemi? Capu xaa ne'u. Ajta, ti pua'a ayén ti'ayajna pej piyen ra'ancuré'a, ¿a'iné 'een jime'e piyen á'atzaahuat'e'e? Capu ayén tiraavijte'e, a'iné Dios pu ayén muaatapuaijve.

⁸ Mú'een xu nu'u seri huatájuxai temua'a

naa. Seajta nu'u seri huateújchijteaanitaca'a. Mú'een xu nu'u caí taatá'inee, seajta siyen tí'ajta rujámua'a sena'a. Oojala kuj t'n ayén teja'uré'enen sej siyen tiu'ita'ájta. Jéihua huápi'i nu niyen tí'ixe'eve'e. ⁹ Ayee nu 'een j'n niyen tejá'amua'ixaate'e a'iné ayée pu tiná'amitiejte'e ti Dios ayén taatasejrataca'a mú'ejmi jemi tej iteen a'ín pú'een í tej caí ti'itij j'n antítamua'aree, teajta teen tu a'ín pú'een í mej majta jíme'en meri raaxí'epi'intare tej nu'u huácuil'ini a'u mej titejé'ecuil'ica. Dios pu ayén taatasejrataca'a naíjmi'ica jemi í mej ta japua seijre'e, ajta huá'a jemi í mej yen japan huachéjme í chaanaca, a'u ti na'a nainjapua.

¹⁰ Ayee xu tí'ixaxa'a mú'een tej nu'u tatámua'i te'íjna jíme'e tej tiyen ravaire'e í Ciríistu'u. Mi seajta mú'een, sej nu'u huápi'i naa tirú'umua'aree í Ciríistu'u jemi. Capu nu'u tú'uca'anisti'i itejmi. Mi seajta mú'een, ayée xu nu'u nain j'n té'eviicua'i. Jé'ecan mú nu'u rí'i tejamuatá'aca mú'ejmi. Majta métaxana'ave'e mú nu'u itejmi.

¹¹ Tíj na'a ti yú e'iré'ene, ajta íjii, ayée tu tena'a jí'itiejcu, teajta 'i'icu. Temua'a tu titecáçixure'e. Jé'ecan mú a'ij pua'a taruure. Catu teajta mé'e é'eche. ¹² Ca'anín tu j'n tí'imijhuaca tamuájca'a jíme'e. Ti pua'a a'ij pua'a meti'itaxájta, teen tu tiyen rí'i tihua'atá'aca. Ajta ti pua'a a'ij pua'a métaruure, teen tu tiyen rá'aviicua'i. ¹³ Ajta, matí'ij teite hual'itzi tátaavijre'e itejmi, rí'i tu naa tihua'ajee. Tíj na'a ti yú e'iré'ene ajta íjii, ayée pu ti-huá'amitiejte'e itejmi jíme'e tej nu'u jéihua huápi'i huá'axana'aviste'e, tej nu'u tiyen huá'aseijrate'e

huá'a jemi tǵ í xaiiri í mej mé rúuriera í mej yen japuan seijre'e í chaanaca.

¹⁴ Canu ne'íjna jín niyen tejá'amua'ixaate'e nej ni niyen amuaatatévi'iraste'en, sino nej ni rí'i jamuaatá'itii mú'een, mi sej siyen ná'aseijrate'e cumu niyaujmua'a í nej jeíhua huápi'i já'amuaxe'eve'e. ¹⁵ Tij caí mu'iití mú tejamuá'itiiiri'í í Ciríistu'u jetze me'ecan. Capu a'ij ámitieere'e a'achú mej pua'amé ará'ase. Mi ajta, seij pu'u í ti á'amuaya'upuajtaca'a, neajta inee, nee nu ne'ín pú'een i nej á'amuaya'upuajtaca'a í Ciríistu'u jemi ne'íjna jime'e nej tejamuá'ixaa í niuucari ti jín Dios amua'irájtuaani. ¹⁶ A'ij nu jín niyen tejá'amuaje sej siyen titeejú'un netíj inee.

¹⁷ A'ij nu jín niyen amuaata'ítii'iri'i ne'íjna í Timoteo í nej neajta ya'upuáara'an pú'een'e'e í tavástar'a'a jemi, í nej neajta jeíhua huápi'i raxí'eve'e. A'íi pu amuaatánamuajriste'esin a'ij nej ti'itíncha'íi jemin í Ciríistu'u ti ajta i'i Jesús. Aye'e nu che'atá nena'a tihuá'itii a'íme'j í seica, a'u ti na'a mej e'etiújse'iri. ¹⁸ Seica mú'een, xu'uri á'ujtzaahuate'e. Cu xiee ti cuj ayén tejamuá'amitiejte'e nej caí ché'e ne'uun mú a'atanén.

¹⁹ Mi neajta inee, nee nu xaa ca'anacan ne'uun a'atanéjsin mú'ejmi jemi ti pua'a ayén tineetá'acare'en í tavástar'a'a. Aj nu xaa ramua'aréeren ti pua'a siyen ti'itii'jcha'íi muári'eri'ire'ara'an jime'e í Dios na'ari seij niuucari sena'a jín siyen ti'itii'jcha'íi. ²⁰ Aye'e pu'u xaa ne'u, a'iné a'íjna í Dios, capu niuucari na'a jín tí'aijta sino rumuári'eri'ire'ara'an jíme'en.

21 ¿A'iné setí'ijxe'leve'e mú'een? ¿Ni qui niyen ne'íjna jín u á'ume'en nej ni puaíjtzi amuaatá'an na'ari nej niyen ne'íjna jín amuaja'uvé'emuaare ne'íjna jime'e nejá'amuaxe'leve'e, nej ni neajta cua'anín jín tejamuá'ixaate'en?

5

Rá'axijte'ej sej ti jeíhua huápí'i a'ij pua'a ti'tiújcha'íi

¹ Ayee nu tiú'unamuajri'i ti ayén ti'ayajna ti nú'u sej ti mú'ejmi jemi ajtéme'ecan tí'ixana'acire'e a'íjna jime'e ti jamuan hui'lica a'íjna ti ratévi'itin í ya'upuáara'an. Jé'ecan pu a'ij pua'a seijre'e a'íjna. Majta a'íime í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan, camu miyen ríci. ² Mi seajta mú'een, a'íj xu jín á'ujtzaahuaté'e. ¿Ni caí ayén tiraavíjte'ej sej se'íjna jín huataújxieemiste'en? Jee xaa ne'u. Setá'aj raatamuárite'en se'íjna í ja'ati ti ij caí ché'e seijre'e mú'ejmi jemi.

³ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e. Yé nu ímuá huaca inee. Mi neajta, a'úu nu á'uca mú'ejmi jemi nemua'atziira'a jime'e. Nu'uri niyen ra'uxíjte ne'íjna í ja'ati ti ayén ríci netíj niyen ráruurénche'e ti pua'a ne'uun á'ucatijche'e. ⁴⁻⁵ Ayee xu huárini setí'ij e'etiújseire'en niuucajtze'en í tavástara'a, a'íjna í Jesús, ajta netí'ij ne'uun mú'ejmi jemi é'eseijre'e nemua'atziira'a jime'e. Setá'aj siyen se'íjna jetze arajújca'anen í muári'eri'ire'ara'an í tavástara'a í Jesús sej si raatátuiire'en se'íjna í ja'ati í Satanás jemi ti ij a'ín tiyaaru'u ra'upuá'ajte'en í tévira'an, ti

ij ajta Dios ru'irájtuaani í xiéjniu'ucare'ara'an í ja'ati a'íjna xicáara'a ti jetzen tiu'ita'áijta í tavástar'a.

6 Capu xí'epi'in sej siyen se'íjna jín á'ujtzaahuat'e a'iné ayée pu tiu'uteújnaxca mú'ejmi jemi tǎj ajta tiu'uteújnaxca í mej rajnájchite'esin í cuaíjtzi. Cǎj mu'u caj tírajnájchite'esin. Ajta á'iyen nainjapua huaneájxi'isin. 7 A'íj xu jín, setá'aj mé rúurieni se'íjna ti mí'ime'ecan sej si siyen huaujéjcuare'en tǎj a'íjna í cuaíjtzi ti caí ti'ti ránaxcaca'a. Ayee xu huárini a'iné pu'uri huataújmua'i'vejtaca'a a'íjna í Cirístu'u ti téjmi jetze me'ecan huam'í ti ij caí puaíjtzi táaci'ti. 8 A'íj pu jín, tiché'e tiyen tiú'uyesten a'ij ti tiraavíjte'e í Dios jemi, tetá'aj caí ché'e tiyen a'ij pua'a ti'ítitacha'íi, teajta caí ché'e ti'itij jín auteáuran í Dios jemi sino tiché'e tiyen r'íi ti'ítitacha'íi tzáahuati'ira'a jime'e, tiché'e teajta tiyen tena'a tiu'utaxáj niuucari jime'e ti ayén ti'ayajna.

9 Nu'uri niyen tejámuaatá'itiiiri'i í yu'uxari jetze sej caí huá'a jamuan tiújse'irihua'an a'ímej í mej tí'ixana'acire'e. 10 A'íjna í niuucari ti jime'en yee “í mej tí'ixana'acire'e”, capu ayén huataújmua'a ja'ati ti na'a ti a'ij pua'a rijca í Dios jemi, ti pua'a a'ij pua'a ti'itijcha'íi nusu ti huápi'i tí'inecua'atze ti jéihua tí'ijcha'íi na'ari tí'inahua'aj ca'ín seǎj na'amiche ti caí Dios pú'een. Ti pua'a ayén huataújmua'ati, ayée pu ruxe'eve'e a'ame sej siyen ajtácíine naǎjmi'íca jemi í mej yen japuan seǎjre'e í chaanaca.

11 Mi ajta, ayée pu huataújmua'a í nej jín tejámuaatá'itiiiri'i sej caí ché'e jamuan á'ujjhuane'en seǎj ti ayén tamuari

tíj ta'ihuaara'a ti pua'a a'ín ja'ati ayén tí'ixana'acire'e nusu huápi'i tí'inecua'atze ti jeíhua tí'ijcha'íi na'ari rana'amiche ti caí Dios pú'een ca'ín a'ij pua'a tiú'ujjepe'e. Caxu seajta jamuan á'ujujhua'ane'en ti pua'a ayén rutahuaíve'e na'ari ti'inahua'ara. Caxu seajta tí'icua'a jamuan seij ti ayén ríci. ¹²⁻¹³ Canu ne'íjna jín antínmua'aree ne niyen hua'uxíjte'en a'ímej í mej caí téjmi jetze ajtémecan sino a'í pu Dios huá'axijte'en. Mi seajta mú'een, mú'een xu xaa se'íjna jín antiújmua'aree sej siyen hua'uxíjte'en a'ímej í mej 'a'amua jetze ajtémecan. Setá'aj raatamuárite'en se'íjna í ja'ati ti a'ij pua'a ti'itiújcha'íi.

6

A'ij mej nu'u ye'í tiraaxí'epi'íntare'en rujímua'a

¹ Ti pua'a siyen tiú'ujaaxiejvi'ira, ¿a'iné tí'iri'iri ti ja'ati ayén huataúra'an ti a'uun á'ume'en huá'a jemi í jueesi í mej caí téjmi jetze ajtémecan i tej té'atzaahuatete mej mi me'ín miyen raaxí'epi'íntare'en? ¿A'iné leen jime'e secaí rujímua'a raaxí'epi'íntare'en a'ímej jemi í mej jemin seijre'e í Dios? ² Xu'uri ramua'aree tej tiyen hua'uxíjte'en naíjmi'ica í mej yen japuan seijre'e í chaanaca. Ti pua'a ayén té'eme sej hua'uxíjte'en se'ímej í mej yen japuan seijre'e í chaanaca, ¿ni tzaa secaí raayí'iti sej siyen raaxí'epi'íntare'en se'íjna ti caí ti'iti jetzen ruxe'eve'e?

³ Casi'i, teen tu teajta huá'axijte'e a'ímej í mej ta japua tí'ivaire'e. A'ij pu jín, capu a'atzu muári'eri tej tiyen raaxí'epi'íntare'en a'íjna ti téjmi jetze ayén tí'ijninei íjii tej huáteite. ⁴ Ajta ti pua'a

ayén ruxe'eve'e sej siyen raaxí'epi'intare'en se'íjna ti mú'ejmi jetze tí'ijninei íjii, ¿a'liné 'een jime'e siyen se'íjna jín tihuá'ijcate'e mej mi jueesi jín antiújmua'areere a'ímej í mej caí rí'i tihuá'axe'eve'e í teite?

⁵ Ayee nu 'een jín tejá'amua'ixaate'e nej ni amuaatatévi'iraste'en. ¿Ni tzaa caí rí'irí ti mú'ejmi jemi sej seijre'e ti ayén raayí'iti ti temua'a naa ra'uxíjte'en a'íjna jime'e í mej rújaaxiejvi'i í ta'ihuaamua'a í mej majta té'atzaahuate'e? ⁶ Mi seajta mú'een, ayée xu tí'ijri'ire. Seij pu ayén runiúuste'e í ru'ihuaara'a, ajta ayén rici huá'a jemi í mej caí té'atzaahuate'e.

⁷ Xu'uri se'íjna jín huamuá'itiche se'íjna jime'e ti ja'ati ayén runiúuste'e a'íjna jemi í ru'ihuaara'a. Ayee pu tejámuaatéva'iri sej siyen huataúra'an ti ja'ati ayén a'ij pua'a amuáaruuren nusu ti ayén ti'iti amuaanáhua'i. ⁸ Mi seajta mú'een, ayée xu rujímua'a se'ín pú'een í sej a'ij pua'a huá'aruuree xa'aye'i, seajta siyen tihuá'anahua'i. Ayee xu huá'aruure í ru'ihuaamua'a a'iquí nu'u mejá'amua'ihuaamua'a.

⁹ Mú'een xu ramua'aree temua'a naa ti caí ayén tihuá'aci'iti a'ímej í mej a'ij pua'a ti'itiújcha'íi mej me'uun a'uteárute a'u ti Dios tejé'ajta. Caxu taúra'acare'en ti ja'ati á'amuacuanamua. Camu a'uun a'uteáruti a'íime í mej a'ij pua'a rijca na'ari a'íime í mej rana'amiche a'íjna ti caí Dios pú'een nusu a'íime í mej tí'ixana'acire'e í ruxí'ej tevi jamuan ca'ín a'íime í mej ruxí'ej teteca jamuan tí'ixana'acire'e. ¹⁰ Capu ajta tihuá'aci'iti a'ímej í mej ti'inahua'ara nusu í mej jeíhua huáp'i tí'inecua'atze mej tí'ijcha'íica ca'ín í mej

rutá'aruaijve'e na'ari í mej a'ij pua'a tiú'ujjepe'e o mej avítzi jín tí'inahua'aj. Camu xaa ne'u seíre'e muá'aju'u í Dios jemi.

11 Seajta mú'een, je'icáj xu huá'a jetze ajtémel'ecantaca'a. Mi ajta Dios, a'í pu ari tejámuaacá'ari'iri'i í sej jín auteájturaa í jemin. A'í pu ajta huateúra'ate mú'ejmi. Ajta a'íjna jime'e í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, mú'een xu ri'éene'ecán jín huateájturaa í Dios jemi niuucajtze'en a'íjna í tavástara'a, í Jesús ti ajta Ciríistu'u pú'een.

Tí'ití ti rí'en í ta jetze

12 Nain pu í'ixi'epi'in. Ajta ayée pu tinaatá'aca nej niyen huárini. Mi ajta, capu nain ayén tí'ivaire'e. Naijmi'i pu i'i xí'epi'in, ajta ayée pu xaa tinaatá'aca nej niyen huárini. Mi neajta inee, canu huatáne'a'asin ti tí'ití na'antimuá'itín nej ni ne'íjna jín ca'anéri jín tiraatévaire'en. 13 Ajta a'íjna ti tí'icua'iri'i, a'í pu ayén tí'ivaire'e í jucáj jetze. Ajta a'íjna í jucáj, a'í pu ajta ayén tí'ivaire'e ti cual'ira te'aráyeijxi'in.

Mi ajta Dios, a'í pu ra'antipúa'ajte'esin í jucáj, ajta í cual'ira. Ajta í tej ratéhua'ira'a, capu ayée na'a tí'ivaire'e tej ti te'íjna jín tí'ixana'acire'e sino tej ti te'íjna jín raatévaire'en í tavástara'a. Ajta í tavástara'a, a'í pu ajta raatévaire'esin a'íjna í tej ratéhua'ira'a. 14 Ajta a'íjn Dios, a'í pu ru-muári'eri'ire'ara'an jín ra'ajjáj í tavástara'a huá'a tzajta'a í mi'ichite. A'í pu ajta ta'ajjájpu itejmi.

15 Xu'uri ramua'aree ti Ciríistu'u jetze ajtémel'ecan a'íjna í sej ratéhua'ira'a. ¿A'iné huataújmua'a a'íjna? ¿Ni qui nej ra'anténajchite'e jamuan í 'íita'a ti tí'iteji'ivi í rutevij jime'e ne'íjna ti

Ciríistu'u jetze ajtéme'ecan? Capu xaa ne'u. ¹⁶ ¿Ni qui siyen ramua'aree ti a'ín ti ayén anteújnaxca jamuan í 'íta'a ti tí'iteji'ivi í rutevij jíme'e, ayée pu huaújruu mej mi seíj mena'a tévira'an pú'eene'en? ¹⁷ Mi ajta, a'ín ti ayén huataújtuiire'en í tavástar'a jemi, ayée pu ruruuren ti a'íjna jamuan seíj na'a pú'een í xiéjniu'ucare'ara'an tzajta'a.

¹⁸ Setá'aj nain jín raatapuá'ajta sej siyen tí'ixana'acire'e. Ajta seica jíme'e í mej jín ateáturaave í Dios jemi, naími'i pu ayén caí rutevij jín a'ij tiú'uruure. Mi ajta, ti pua'a ja'ati ayén tí'ixana'acire'e, a'í pu a'ij pua'a raruure í rutevij. ¹⁹⁻²⁰ Casi'i, ayée pu tí'ivaire'e í á'amuatevi tíj teyuu ti tzajta'an huiirájca í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. A'í pu a'amua tzajta'a seijre'e. Ajta, mú'een xu ra'ancuré'evi'iti í Dios. Mú'een xu caí se'íjna jín antiújmua'aree í rutevij a'iné a'í pu tiu'utanájchitaca'a mú'ejmi jetze me'ecan. A'íj pu jín ayén ruxe'eve'e sej siyen raná'amiche'en í rutevij jíme'e.

7

Jíme'en a'ímej í mej néjne'iche, majta í mej víche'e

¹ Jíme'en a'íjna í sej seri mé tineja'uta'íti'iri'i, ayée pu temua'a tí'ixi'epi'in ti caí ja'ati neiche. ² Mi ajta, ayée mú jeíhua me'íjna jín tí'ixana'acire'e. Miché'e miyén huárini, a'achú mej pua'amé. Miché'e huáneiche í teteca, sej ajta sej. Majta a'íme í 'uuca, miché'e majta huavíche'en, sej ajta sej. ³ Ajta a'ín í teáata'a, ché'e ayén ra'ará'astijre'en a'ij ti tiraavíjte'e a'íjna jemi í

ru'íj. Ajta a'íin 'íita'a, ché'e ayén che'atá na'a ra'ará'astijre'en a'ij ti tiraavíjte'e í rucín jemi.

⁴ Ayee pu'u na'a, a'iné a'íin íra'ara'an, capu ayén a'íjna jín antiújmua'aree í rutevij jíme'e sino a'íi pu xaa ayén antiújmua'aree í cína'ara'an. Ajta a'íin cína'ara'an, capu ajta ayén a'íjna jín antiújmua'aree í rutevij jíme'e, sino a'íjna íra'ara'an, a'íi pu xaa a'íjna jín antiújmua'aree. ⁵ Caxu ché'e sena'a ajtací'ica'an sino se'íjna jíme'e sej seri siyen raaxí'epi'íntare sej a'atzu á'ateevi'in sej huatéjniuuni í Dios jemi. Setá'aj á'iyen ajteáxiire tí'ij caí a'íin Satanás ayén ca'aníjra'a jamuaatá'an sej sej jamuan tí'ihuaújxana'acira'aten a'íjna jíme'e sej caí á'ujcu'uvejca'a.

⁶ Canu niyen tejá'amua'iti'i sino ayée nu ne'íjna jín ca'aníjra'a jamuaatá'aca sej siyen ríci. ⁷ Neajta inee, ayée nu tí'ijxe'eve'e mej mi miyen 'eene'en netíj inee, matíj mena'a pua'amé í teteca. Mi ajta a'íin Dios, a'íi pu ari ayén tiraatá'a sej ajta sej a'ij ti a'íin tíhua'uxí'epi'íntari'iri'i.

⁸ Mi neajta inee, ayée nu tihuá'ixaate'e ne'ímej í mej caí xi huanéjne'icheca'a, majta a'ímej í mej majta caí xi víiche'ejme, majta a'ímej í mej huaújseistareca'a. Jíme'en a'ímej, matíj mena'a pua'amé, ayée pu i'i xí'epi'in mej mi miyen 'éene'e huateáuran netíj inee. ⁹ Aru, ti pua'a caí rí'irí mej á'ujcu'uvée, miché'e huanéjne'iche, majta huáviichen. Jaítze'e pu hua'atéva'iri mej miyen huárini mej caí rajpuaíjtzi muá'ara'ani í ru tzajta'a.

¹⁰ Mi neajta inee, canu niyen tihuá'ijcate'e a'ímej í mej néjne'iche, majta í mej víiche'ejme sino a'íi pu tavástar'a ayén tihuá'aijte'e. Ché'e

caí a'ín íra'ara'an ajtáye'ican a'íjna jemi í rucín.
 11 Ajta, ti pua'a ayén ajtára'ani, ché'e ayén éene'e huateáturan ti ruseijtan. Na'ari caí, ché'e ajtahua'a ra'anténaxca a'íjna í rucín. Ajta a'ín í cína'ara'an, ché'e ayén che'atá na'a huárini. Ché'e caí ajtáye'ican a'íjna jemi í ru'íj.

12 Ajta, a'ímej jime'e í seica, capu ayén tihúa'ixaate'e í tavástara'a sino inee, nee nu niyen tihúa'ixaate'e. Ché'e ayén huárini a'íjna í ta'ihuaara'a ti a'íjna tévi'itín í 'íita'a ti caí té'atzaahuate'e. Ti pua'a a'ín 'íita'a á'ujca'ane ti jamuan huateáturan, ayée pu tiú'ujxe'eve'e ti a'ín ta'ihuaara'a caí mé rúurieni. 13 Ayen che'atá na'a 'een jíme'en í 'íita'a ti ra'anténexcaca'a seíj teáata'a ti ajta caí té'atzaahuate'e. Ti pua'a a'ín ajta ayén á'ujca'ane ti jamuan huateáturan, ayée pu che'atá na'a ruxe'eve'e ti caí mé rúurieni í rucín.

14 Ayee pu a'íjna jín ruxe'eve'e, a'iné Dios pu ajta huateúra'ate a'íjna í cína'ara'an ti caí té'atzaahuate'e a'íjna jime'e niuucajtze'en í íra'ara'an. Ajta a'ín í íra'ara'an ti ajta caí té'atzaahuate'e, Dios pu ajta ayén huateúra'ate a'íjna íra'ara'an niuucajtze'en í ta'ihuaara'a. Na'ari caí, a'íí mú xána'aví'ire'e muá'aju'u í yaújmu'a'ame'en. Mi ajta í Dios, a'íí pu ari huateúra'ate a'ímej. 15 Mi ajta a'ín ti caí té'atzaahuate'e, ti pua'a ayén ajtára'ani, ché'e ayén 'eene'en. Capu ché'e ayén ruxe'eve'e mej naími'i huaté'en. Ajta a'ín í ta'ihuaara'a nusu a'ín í tajuu, ayée pu tihúa'aci'iti mej mi ruxíéhua raaxí'epi'intare'en, a'iné Dios pu ayén taatajé tej ti temua'a naa ta'ihuaamua'a tá'ara'ani.

16 Ché'e ayén 'eene'en a'iné mi pej íra'ara'an pú'een, capej ramua'aree ti pua'a piyen ru'irájtuaani í á'acín nusu pecaí. Pajta mú'ee, mi pej cína'ara'an pú'een, capej pajta ramua'aree ti pua'a piyen ru'irájtuaani í 'á'a'íj nusu pecaí.

17 Ayee pu xaa ne'u ti'ayajna. Ayee nu tihua'íjcate'e a'ímej í mej e'etiújse'iri nainjapua teyujta'a, a'achú mej pua'amé, mej mi miyen tiyen titeejú'un a'íj ti tavástara'a ayén tíhua'uxí'epi'íntari'iri'i seij ajta seij, a'íj ti ajta Dios tihua'utajé. 18 Ti pua'a ari antisíjchi'ihuaca'a í naviira'an í ja'ati tí'íj Dios raatajé, ché'e a'ín ja'ati caí ayén tí'itese'e ti ra'avá'anan í ti antisíjchi'ihuaca'a. Ajta, ti pua'a caí xi antisíjchi'ihuaca'a í naviira'an í ja'ati tí'íj Dios raatajé, ayée pu ruxe'leve'e ti a'ín ja'ati caí ra'antisí'iche í runavij. 19 Ayee pu'u xaa ne'u, a'iné capu a'íj huataújmu'a í Dios jemi ti pua'a ja'ati ra'antisíjche í runavij nusu caí ayén ra'antisíjcheca'a. 20 A'íj pu jín, ja'ati ti na'a, ché'e a'ín ayén éene'e huateáturan a'íj ti 'eene'e tí'íj Dios ayén raatajé.

21 Ti pua'a pauj ca'anéeri jín tí'imuari'eca'a tí'íj Dios muaatajé, capej pe'íjna jín a'íj té'amujca. Aru ti pua'a ayén tí'iri'iristan pej pi ra'antimuá'itín, pej pi pajta axiéehua á'uche'ecane'en, patá'aj piyen huárini. 22 Ayee pu'u na'a tí'een, a'iné a'íjna ti ca'anéeri jín tí'imuari'eca'a tí'íj tavástara'a raatajé, pu'uri ayén ruxí'evi'ira'a jín tí'ivaire'e í tavástara'a jemi. Ajta a'ín ti ruxiéehua tí'imuari'eca'a tí'íj tavástara'a raatajé, a'íi pu ari ca'anéeri jín tí'ivaire'e í jemin.

23 Ciríistu'u pu tiu'utanájchitaca'a í sej jín té'echa'hica'a í Dios jemi. A'íj pu jín, caxu ché'e taúra'acare'en sej ca'anéeri jín tí'imuari'e huá'a jemi í teteca. 24 Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, ne'ihuaamua'a, setá'aj siyen che'atá sena'a 'eene'en huateáturan í Dios jemi sej seajta sej setíj 'eene'e tí'ij a'hín amuaatajé.

25 Jíme'en a'híme í mej caí vi'che'ejme, capu ti'itij jín tinaa'íjca í tavástarara'a sino ayée nu tejá'amua'ixaate'e a'ij ti ayén tiná'amitiejte'e ineetzi i nej caí até'itzea'ara a'íjna jíme'e ti a'hín ná'ancu'uvajxi í tavástarara'a. 26 A'iné pu'uri tén teja'uré'enejsin í tej jín rajpua'ítzi tá'aju'un, ayée pu tiná'amitiejte'e ti ayén tiraavíjte'e sej siyen 'eene'en huateáturan setíj 'een íjii.

27 Ti pua'a peri sej tévi'itine'en, capej piyen rahuauca a'ij pej ye'í huárini pej mé rúurieni. Na'ari ti pua'a pauj asej á'uche'ecane'en, capej piyen rahuauca pej huaténeiche. 28 Mi ajta, ti pua'a sej huaténeiche, capu a'hín ti'itij jín auteájturaa í Dios jemi. Ajta ti pua'a sej 'íita'a ayén huatéviiche'en, capu ajta ti'itij jín auteájturaa. Camu xaa ne'u a'ij pua'a rici sino ayée pu hua'utamuári'eriste'esin me'íjna jíme'e mej meri naími'i á'ujujhua'an.

Mi neajta inee, ayée nu 'een jín niyen tejá'amua'ixaate'e a'iné canu raxí'eve'e ti ayén tejamuáaruuren. 29 Casi'i, ne'ihuaamua'a, ayée pu huataújmuua'a a'íjna í niuucari i nej já'amua'ixaate'e. Pu'uri tén teja'uré'enejsin a'íjna xicáara'a ti ayén titaaxí'epi'íntari'iri'i. Tíj na'a íjii ti yú auca'ití a'ame, miché'e miyen ti'itiújcha'íi

a'ñime í mej néjne'iche. Miché'e miyen rijca matíj a'ñime í mej caí xi huanéjne'icheca'a.

³⁰ Majta a'ñime í mej ruxieemíjte'e, miché'e miyen 'eene'en yee cumu mej caí ruyein. Majta a'ñime í mej rutémua'ave'e, miché'e majta miyen 'eene'en yee cumu mej caí ché'e na'anaj. Ajta a'ñime í mej tí'inanaave, ché'e ayén tihuá'amitiejte'e mej caí tí'iti tícha'ii. ³¹ Ajta a'ñime í mej miyen me'íjna jín ruvaire'e tí'íyen tí'iseijre'e chaanaca japua, miché'e caí nain jín ruvaire'e, a'iné pu'uri tén te'entipua'ajte nain tíj na'a tí yen tí'iseijre'e íyen chaanaca japua.

³² Neajta inee, ayée nu tí'ijxe'eve'e mú'ejmi jime'e sej caí tí'itij jín a'ij té'ujmuajca a'iné a'íjna tí caí neiche, ayée pu a'íjna jetze ruxe'eve'e a'íjna jime'e í tí tiráaci'iti í tavástar'a'a jemi. A'íj pu jín ayén rí'i tí'itíújcha'ii tí'ij ayén rí'i tiraatá'an a'íjna í tavástar'a'a. ³³ Mí ajta a'ñin tí neiche, ayée pu a'íjna jetze ruxe'eve'e a'íjna jime'e tí yen tí'iseijre'e íyen chaanaca japua tí ij ayén a'íjna jín rí'i tiraatá'acare'en a'íjna í ru'íj. A'íj pu jín caí ché'e rí'irí tí nain jín tiraatévaire'en í tavástar'a'a.

³⁴ Ayee pu che'atá na'a 'een jime'en í 'íita'a tí ruseíj á'uche'ecan, tí ajta caí víiche'e. Ayee pu a'íjna jetze ruxe'eve'e a'íjna jime'e tí tí'iraci'iti í tavástar'a'a jemi. Ayee pu ajta a'íjna jetze ruxe'eve'e tí rí'éene'ecán jín huateáturan í Dios jemi, nain jime'e í rutevij jetze, ajta í ruxíejniu'uca jime'e. Mí ajta, a'ñin í 'íita'a tí ari víiche'e, ayée pu a'íjna jetze ruxe'eve'e a'íjna tí yen tí'iseijre'e íyen chaanaca japua tí ij ayén rí'i tiraatá'acare'en í rucín.

³⁵ Canu nel'ijna jín niyen tejá'amua'ixaate'e nej ni ti'itij jín amuaatá'ijmii sino nej ni ti'itij jín amuaatévaire'en sej si siyen rí'i ti'itiújcha'ii a'ij ti tiraavijte'e, sej si nain jín raná'amiche'en í tavástar'a.

³⁶ Ajta a'ijna í ja'ati ti ayén tiyaúj ti caí xi viíche'e, ti pua'a ayén rá'amitiejte'e ti caí xí'epi'in rici ti raatá'ijmii, ajta ti pua'a ari mú á'ume'en í ti jín temuaístaca a'ijna í 'íita'a, ché'e a'ín ya'upuáara'an ayén huárini a'ij ti tirá'amitiejte'eca'a. Capu ti'itij jín tiú'ujxana'acira'aten í Dios jemi, ché'e a'ín 'íita'a huatéviiche'en. ³⁷ Mi ajta a'ijna í ja'ati, ti pua'a ayén temua'a naa tiraaxí'epi'intare í ru tzajta'a tiracha'ii á'aye'i í ruyauj a'ij ti 'een, ajta ti pua'a caí ja'ati ayén ca'aníjra'a ratá'aca ti huatéviiche'en a'ijna í yaujra'an, a'ijna í ja'ati, a'ii pu xaa xí'epi'in rici.

³⁸ A'ij pu jín, xí'epi'in rici a'ijna í ja'ati ti ayén ratá'acare'en í ruyauj ti huatéviiche'en. Ajta a'ín í ja'ati ti ayén racha'ii á'aye'i í ruyauj a'ij ti 'een, ti ij caí huatéviiche'en, a'ii pu jaítze'e xí'epi'in rici. ³⁹ Ajta, a'ijna í 'íita'a ti ari viíche'e, a'ii pu ca'anéri jín naími'i seijre'e jamuan í rucín tíj na'a ti auj ruuri a'ijna í cína'ara'an.

Ajta, ti pua'a huámí'ini a'ijna í cína'ara'an, pu'uri rí'irí ti ajtahua'a ruxí'evi'ira'a jín huatéviiche'en a'ijna jamuan ja'ati ti ra'aráanajche. Seij pu'u ruxe'eve'e, ti ayén huatéviiche'en a'ij ti tiraavijte'e í tavástar'a jemi. ⁴⁰ Mi ajta a'ijna í 'íita'a, jaítze'e pu í Dios rí'i tiratá'aca ti pua'a ayén 'éeni'icí'e huateáuran a'ij ti 'een. Ayee pu tiná'amitiejte'e ineetzi. Ajta ayej ne'ase ti ajta ayén che'atá na'a tirá'amitiejte'e í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

8

I cua'ira í mej tí'imuai'ivajtaca í rudioosi

¹ Jíme'en í cua'ira í mej tí'imuai'ivajtaca í rudioosi jemi, ayée tu ramua'aree. Naíjmi'i tu mé úumua'aréjme. Ajta, ayée pu tí'irineca ti ja'ati ayén a'íjna jín á'ujtzaahuat'e ti jeíhua mé úumua'aree. Mi ajta, ja'ati pu rí'i a'ij tí'ijri'ire ti pua'a rí'i tí'ijxe'eve'e í ruxí'ej tevi. ² Ajta a'íjna í ja'ati ti ayén tí'imua'atze í ru tzajta'a ti jeíhua mé úumua'aree, a'í pu caí mé úumua'aree a'ij ti ye'í tiú'ujxe'eve'e í Dios jemi. ³ Mi ajta, Dios pu ramua'ate a'íjna í ja'ati ti rí'i tí'ijxe'eve'e í Dios.

⁴ A'íj pu jín, jíme'en a'íjna í cua'ira í mej ti-huá'amuai'ivejte'e í rudioosi, ayée tu ramua'aree mej caí rí'i miyen seijre'e íiyen chaanaca japua í mej nu'u dioosi pú'een. Teajta, teen tu ramua'aree ti seij na'a í Dios ti íiyen seijre'e.

⁵ Jee xaa ne'u, mé mu'íi í mej jee dioosi pú'een, ti pua'a íiyen mej seijre'e chaanaca japua nusu a'uun mej é'eseijre'e u ta japua, a'iné ayée pu titá'amitiejte'e mej i'imul'íi í mej dioosi pú'een, majta i'imul'íi í mej ti'itij jín títetateí.

⁶ Mi teajta iteen, ayée tu tí'ijmua'aree ti, itejmi jemi, seij na'a í Dios í tej rájya'upua. Nain pu a'íjna jemi tiu'utaseijre. Teajta iteen, naími'i tu te'íjna jín seijre'e tej ti rí'i tiraateájtuaani í jemin. Ajta seij pu'u í tavástar'a, a'íjna í Jesús ti ajta Ciríistu'u pú'een. Nain pu tiú'utaavijhuaca'a a'íjna jemi. Teajta iteen, naími'i tu te'íjna jetze arátaca'ane tej ti ruuri.

⁷ Mi majta, camu naími'i miyen che'atá mena'a tí'ijmua'aree, sino seica, ayée mú tí'ijri'irejca'a

mej huá'ana'amiche'en í mej caí dioosi píríci. A'íj pu jín, ti pua'a miyen ráacua'ani í cua'ira í mej ramuai'ivajtaca, aúche'e pu ayén tihuá'amitiejte'e mej majta me'íjna na'amiche í ti caí Dios pú'een me'íjna jime'e mej ráacua me'íjna í cua'ira mej ráamuai'ivajtaca'a. Ayeé mú a'íjna jín raacua'an, tí'iquí a'ij pua'a hua'atá'acare'e a'ame í huá'axiejniu'uca jetze a'íjna jime'e tí a'ij pua'a huárini a'íjna í huá'axiejniu'uca.

8 Aru, casi'i mú'een, capu tí'ti jín titatéva'iri í cua'ira í Dios jemi. Capu a'atzu a'uvaíjtzi tí pua'a tecaí ráacua'ani. Capu ajta titatéva'iri tí pua'a teráacua'ani. 9 Mi seajta mú'een, rí'í xu'u sej si caí siyen a'ij pua'a ráaruuren seij í ja'ati tí caí jeíhua té'eviicua'i, setá'aj caí siyen ca'aníjra'a tiraatá'acare'en tí a'ín ayén auteáturan Dios jemi se'íjna jime'e tí í'í xí'epi'in mú'ejmi jemi.

10 Casi'i mú'ee, mi pej rí'í tí'ijmua'aree. Tiché'e tiyen tiraataxáj yee ja'ati tí caí jeíhua té'eviicua'i í ru tzajta'a, ajta a'í pu muasej, pej pe'uun tejé'ecua'a pe'újna teyujta'a a'u mej raná'amiche'e í hua'adioj. Tij ca'aníjra'a pepu'u raatá'asin a'íjna í ja'ati tí'ij a'ín ajta ráacua'ani í cua'ira í mej raatámuai'ivajtaca'a. 11 Ayeé pu a'íjna jín huaríj, aj pu'í a'uvaíjtzi a'íjna í a'ihuáara'a tí caí jeíhua té'eviicua'i, tí ajta jetzen me'ecan huamí'í í Círístu'u. A'uvaíjtzi, icu, a'íjna jime'e pej ca'aníjra'a raatá'a pe'íjna jime'e pej nú'u rí'í tí'ijmua'aree a'ij tí'een í Dios jemi.

12 A'íj pu jín, setí'ij siyen auteáturan a'ímej jemi se'íjna jime'e sej a'ij pua'a huá'uruu í huá'amua'atziira'a jetze í mej caí jeíhua

téleviicua'i, mú'een xu seajta se'íjna jín auteáturaave í Ciríistu'u jemi. ¹³ A'íj pu jín, ti pua'a ne'ihuaara'a a'uvaíjtzi a'íjna jime'e ti ráacua í cua'ira í mej ráamuai'ivajtaca'a, canu ja'anáj racua'ani ne'íjna í cua'ira nej ni caí ca'aníjra'a raatá'an ti ayén huárini a'íjna ti jín a'uvaíjtzi.

9

A'ij ti tihua'atá'aca a'íime í mej tiu'uta'aíjtzi'

¹ Neajta inee, nexiéhua nu á'uche'ecan. Neajta nu ne'ín pú'een seíj ti Dios ne'uta'íteca'a nej ni jetzen me'ecan tiu'utaxáj. Neajta nu raaseíj ne'íjna í Jesús, í tavástara'a. Seajta mú'een, xu'uri neetzi jemi seijre'e a'íjna jime'e nej tí'ivaire'e í tavástara'a jemi. ² Ti pua'a caí ayén tihuá'amitiejte'e í seica jemi ti Dios ayén ne'uta'íteca'a, mú'ejmi jemi pu xaa ayén tejamuá'amitiejte'e a'iné mú'een xu se'ín pú'een í tej jín tiyen ramua'aree ti Dios ayén a'íjna jín tinaa'íjca.

³ Ayee nu huatánne'a a'ímej jemi í mej nej jíme'en tí'ihua'u. ⁴ ¿Ni caí ayén titaatá'aca tej tiú'ucua'ani, ajta tej huayé'en? Jee xaa ne'u, ayée pu ti'ayajna. ⁵ ¿Ni caí ayén che'atá na'a titaatá'aca tej seíj tévi'itine'en ti ajta té'atzaahuatete matíj í seica í ti Dios hua'uta'íteca'a, majta a'íime í ihuáamua'ame'en í tavástara'a, ajta a'íjna í Pedro?

⁶ Ari iteen, i nej i'i Pablo, ajta a'íjna í Bernabé, ¿ni qui teen tena'a te'ín pú'een í ti ayén ruxe'eve'e tej tamuájca'a jín tiu'umuári'en? ⁷ Capu ja'ati ti ayén tí'ivaire'e xantaaru'u jime'e ayén tihuaújnajchite'en ruseíj. Ajta capu ja'ati ayén caí racua'ani í táca'ira'an í ti ráahuui. Capu ajta ja'ati

ayén caí ra'antí'isin hua'aleechi ti huá'aseire'e í ye'emuaate. ⁸ Canu niyen ti'ixa a'ij mej tirájteu rujámua'a mena'a í teteca sino ayée pu che'atá na'a té'eyu'usi'i jetzen í niuucari í mej jín tí'ajta.

⁹⁻¹⁰ Ayee pu té'esiimua'i í yu'uxari jetze, ti Moisés teecan ra'uyú'uxaca'a tijín: “Capej ra'ancánaamuan í puuya tí'ij a'ín atáye'ícaa rayuu í triigu.” ¿Ni qui jetzen ruxe'eve'e í Dios a'íjna í puuya, na'ari téjmi na'a jíme'en ayén ti'ixa? Jee xaa ne'u. Nain pu jín téjmi jín ayén tiu'utaxájtaca'a. Ayee pu 'een jín téjmi jíme'e ayén té'eyu'usi'ihuaca'a a'iné ayée pu tiraavíjte'e ti a'ín ja'ati ti tase'ehuaca ayén rachú'eve'e ti ti'itij ráaci'iti a'íjna jíme'e ti tiú'utaseehuaca'a. Ajta, a'ín ti tí'itza'anaca, ayée pu ajta ayén tiraavíjte'e ti ayén rachú'eve'e ti ti'iti ráaci'iti a'íjna ti huáciireca'a.

¹¹ Ti pua'a teri raateájtuaa mú'ejmi jemi te'íjna ti Dios jemi é'eme'ecan tí'ij rí'i á'amuaruuren, ¿ni qui ayén a'ij pua'a tejá'amuaseijrate'e ti ayén tí'itaci'iti je'icáj a'íjna í sej jín huateújvairé'en íiyen chaanaca japua? ¹² Ti pua'a ayén tiraavíjte'e ti ayén tihuá'uci'iti í seica je'icáj í sej jín huateújvairé'en, jaítze'e pu ayén tiraavíjte'e ti ayén tí'itaci'iti itejmi.

Mi teajta iteen, catu tiyen rici sino nain tu jín té'eviicua'i tej ti caí ra'antánaamuan sej si caí ché'e ra'ará'astijre'en í niuucari ti jíme'en raxa í Ciríistu'u. ¹³ Xu'uri ramua'aree a'ij mej rici a'íime í mej tí'ivairé'e u teyujta'a. Ayee mú racua'aca me'íjna í mej seica me'uun te'utetúutuhua'a mú á'aye'i u teyujta'a. Majta a'íime í mej me'uun tí'ivairé'e a'u mej tejé'emua'i'ivajtaca, a'íi mú

majta miyen racua'aca je'icáj í mej me'uun raatámuai'ivajtaca'a.

¹⁴ Aye pu che'atá na'a 'een, tavástarala pu ayén tiu'uta'aíjtaca'a ti ayén tiraavíjte'e ti ayén tihuá'uci'iti a'ímej í mej tihua'utá'ixaate'esin í niuucari ti jíme'en raxa í Dios, mej mi me'íjna jín huateújvaire'en mej tiu'utaxáj me'íjna jíme'e í niuucari ti jín Dios hua'irájtuaani.

¹⁵ Mi neajta inee, canu ja'anáj huatánne'a nej ne'íjna jín huaténvaire'en a'ij ti tiraavíjte'e ineetzi jemi. Canu neajta ne'íjna jín tejá'amuyau'use'e sej si siyen huárini ineetzi jemi. Jaítze'e pu na'aráanajche nej huámi'ini caí ja'ati ayén tiná'ari'i a'íjna í nej niyen ne'íjna jín huateáturaasin.

¹⁶ Capu xaa ne'u ayén tineetá'aca nej ne'íjna jín ahuántzaahuate'en ne'íjna jíme'e nej niyen tihua'utá'ixaate'en í niuucari ti jín Dios hua'irájtuaani a'iné Dios pu ayén a'íjna jín tinaa'íjca. Puaíjtzi pu naatá'asin ti pua'a necaí niyen tihua'utá'ixaate'en.

¹⁷ Jee xaa ne'u, ti'iti pu ayén tí'ineci'itíche'en ti pua'a niyen nexí'evi'ira'a jín tihua'uta'ixáate'enche'e. Mi ajta caí, capu, a'iné Dios ayén a'íjna jín tinaa'íjca. ¹⁸ Ti pua'a ayén tí'ayajna, ¿tí'itájni ayén tí'ineci'iti ineetzi? A'ii pu a'ín pú'een, nej caí hua'ajíve'e netihuá'ixaate'e, neajta caí huaténvaire'en ne'íjna jíme'e í nej jín antínmua'aree.

¹⁹ A'íj pu jín, nee nu niyen nexiéehua naa tejá'uche'ecan nain jíme'e. Capu ja'ati tí'ine'aijte'e. Mi neajta inee, rí'i nu neri huánruu naíjmi'ica jemi tíj ja'ati ti ca'anéeri jín tí'imuari'e nej ni jaítze'e hua'umuá'itín. ²⁰ A'ímej jemi í mej

Israél jetze ajtémecan, ayée nu huánruu yee cumu nej Israél jetze ajtémecanta nej ni hua'umuá'itín í mej Israél jetze ajtémecan.

Jee xaa ne'u, capu ruxe'eve'e nej niyen rá'astijre'e í niuucari í mej jín tí'ajta. Capu amín a'ij, ayée nu huánruu tíj ja'atí tì ayén rá'astijre'e nej ni hua'umuá'itín a'ímej í mej rá'astijre'e í niuucari í mej jín tí'ajta. ²¹ Neajta, a'ímej jemi í mej caí rá'astijre'e í niuucari í mej jín tí'ajta, ayée nu neajta huánruu tíj ja'atí tì caí ayén rá'astijre'e nej ni neajta hua'umuá'itín a'ímej í mej caí rá'astijre'e í niuucari í mej jín tí'ajta.

Mi neajta inee, nee nu xaa seíj niuucari ará'astejsin í Dios jemi, í niuucari tì jín titá'itiiri'í í Círístu'u. ²² A'ímej jemi í mej caí a'ij tí'ijviicua'i, neajta nu niyen huánruu tíj ja'atí tì caí a'ij tí'ijviicua'i nej ni hua'umuá'itín a'ímej í mej caí a'ij tí'ijviicua'i. Naíjmi'ica jemi nu niyen huánruu tíj na'a tì seijre'e nej ni seica huamuá'itín nain jín a'ij nej ye'í rici. ²³ Ayee nu 'een jín rici ne'íjna jime'e nej ni tihua'utá'ixaate'en í niuucari tì jín Dios hua'irájtuaani, tì ij ajta tí'ineci'ití í tì jín Dios rí'í tihua'utá'asin a'ímej í mej ra'ará'astijre'esin me'íjna í niuucari.

²⁴ Xu'uri ramua'aree a'ij mej tí'ijri'íre a'íme í mej ru'acheca a'u mej é'ehua'acaca. Naími'í í mej ru'acheca, ayée mú che'atá mena'a tí'itese'e mej tiu'umuá'itín. Mi ajta, seíj pu'u a'ín pú'een í tì tí'imua'itín, ajta ra'ancuré'asin í mej raatapuaíjve'esin. Setá'aj siyen che'atá sena'a tiu'utése'en sej si seajta siyen tí'ití huamuá'itín í Dios jemi.

25 A'ati ti na'a ti huá'a jamuan ti'echeca, ayée pu á'uju'uve nain jime'e ti ij ayén curuun ancuré'e'í'in ti a'uvaíjtzi. Mi teajta iteen, ayée tu tí'itese'e tej ti curuun ancuré'e'í'in ti naa seíire'e a'ame tíj na'a rusén jime'e. 26-27 A'íj nu jín, canu ché'le nena'a ti'echeca. Canu neajta ché'le nena'a ti'itatú'axa í eeca tzajta'a, sino ayée nu te'ejténtu'axa í ne jetze, neajta inee raamuá'iti ná'aye'i ca'anéeri jime'e tí'ij na'ará'astijre'en í nej ratéhua'ira'a. Ayee nu 'een jín ríci ti ij caí Dios naaré'e'ite netí'ij neri niyen tihua'utá'ixaa í seica.

10

Mej nu'u caí raná'amiche'en me'íjna ti caí Dios pú'een

1 Ayee nu tí'ijxe'eve'e inee, sej ra'utámua'aree ti jaitiri e'ecáave'le huá'uvi'itijme'e í tavaújsimua'aci'i. Majta á'iyen jaata'a antacíj. 2 A'íi mú huámuaí'í'vijhuaca'a jamuan a'íjna í Moisés teecan tí'ij auj e'ecáve'eca'a a'íjna í jaitiri, majta matí'ij antajú'ucaa jaata'a. 3 Naími'i mú majta ráacua me'íjna í cua'ira ti a'uun a'uvé'emej Dios ti é'eseijre'e. 4 Majta me'íjna anti'í í jaj ti ajta a'uun a'uvé'emej í Dios jemi, a'iné a'íi mú jetze ra'anti'í me'íjna jetze í tetej ti huá'a jamuan huamé'ecaa. Ajta a'íin í tetej, a'ii pu a'íin pú'een'e'e í Ciríistu'u.

5 Mi majta a'íime, mu'ití mú caí rí'í tiraatá'a í Dios. A'íj pu jín Dios ayén hua'antipua'ajte a'ujna a'u ti caí é'eti'itijca'a.

6 Ajta, ayée pu 'een jín té'uyu'usi'ihuaca'a ti ij ayén titaatá'itíi itejmi tej ti caí tiyen te'íjna jetze tiyen titeejú'un a'íjna jetze ti a'ij pua'a een

matíj a'íime huaríj. ⁷ Caxu huá'anajche í mej caí dios pú'een, matíj seica a'íime huaríj. Caxu huá'anajche xaa ne'u, a'iné ayée pu té'eyu'usi'i tíjín: “A'íime mú teite miyen a'ujrá'aseca'a mej mi tiú'ucua'ani, mej mi majta huayé'en. Matí'ij mi miyen ájhuiixi mej tiu'utéene'en.”

⁸ Jé'ecan pu ruxe'eve'e sej caí siyen che'atá sena'a tiú'ujxana'acira'aten matíj seica a'íime huaríj. Majta, ayée mú huácuii seíj xicaj tzajta'a a'achú cumu seité japuan huaíca vi'ira'a í teite.

⁹ Tiché'e caí ti'iti jín ra'íhua'ura í tavástarala matíj seica a'íime miyen huaríj. Matí'ij mi á'upua'areca'a, matí'ij cu'ucu'use hua'ucheí.

¹⁰ Teta'aj teajta caí a'ij tena'a ti'iteniuuca'an matíj majta seica miyen huaríj. Ajta a'ín ti te'entípuaapua'ate, a'íi pu hua'antipua'ajte a'ímej.

¹¹ Jee xaa ne'u, ayée pu 'een jín tihua'uruu ti ij Dios ayén titaatá'itíi. Mi ajta, ayée pu té'eyu'usi'ihuaca'a a'íjna jime'e tí'ij rí'i táaruuren itejmi, a'iné pu'uri a'ájna teja'uré'enejsin í xicaj ti jetzen te'entipua'ari í chaanaca i tej japuan yen seijre'e.

¹² A'íj pu jín, ti pua'a ayén ja'ati seíj tirá'amitíejte'e ti caí rí'iriistan ti ti'itíj jín até'itze'ara'an í tavástarala jemi, ché'e a'ín rí'i tiu'umé'en ti ij caí auteáturan. ¹³ Tíj na'a ti ayén a'amua japua rájve ti ij ca'aníjra'a amuaatá'an sej si ti'itíj jín auteáturan í Dios jemi, ayée pu che'atá na'a huá'a japua rájve matíj mena'a pua'amé íiyen seijre'e chaanaca japua. Ajta a'ín Dios, capu ja'anáj até'itzea'ara mú'ejmi jemi.

A'íj pu jín, Dios caí ja'anáj raatá'asin ti ti'itíj ayén

huápi'i ca'aníjra'a jamuaatá'an sej si auteáturan í Dios jemi se'íjna jime'e sej caí ché'e te'utáviicua'i. Mi ajta a'íin, tí'ij auj ayén ca'aníjra'a amuaatá'an sej si tí'itij jín auteáturan, Dios pu ajta amuaatá'asin a'ij sej ye'í huárini sej si ajtáciine, sej si seajta te'utáviicua'i.

¹⁴ A'íj xu jín, ayée xu huárini, mi nej já'amuaxe'leve'e. Rí'i xu'u mú'een, sej si caí ja'anáj huá'ana'amiche'en a'ímej í mej caí dioosi pú'een. ¹⁵ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tíj teite í mej rí'i meteuumuámua'are. Setá'aj rujímua'a siyen tiraaxí'epi'intare'en tí pua'a xí'epi'in netí'ixa na'ari necaí.

¹⁶ A'íjna í vaasu í tej jetzen ye'eca tej ti tiyen rí'i tiraatá'an í Dios, a'í pu ajta ayén huataújmua'a tej naími'i huatétavaire'en te'íjna jime'e Círíistu'u tí raxuure'e. Ajta a'íjna í pan tej ra'antitá'ara'a tá'aye'i, teen tu teajta naími'i huatétavaire'en te'íjna jime'e tí Círíistu'u ta japua huaniú í rutevij jime'e. ¹⁷ Ajta, a'iné seij pu'u í pan, ayée pu huataújmua'a í tej í'í mu'íi, tu'uri seij tena'a teitejra'an pú'een tej seij tena'a jetzen ajtémecan, a'iné naími'i tu seij tena'a cua'aca í pan.

¹⁸ Casi'i, xu'uhuaújmua'atzi se'íjna jetze a'ij mej tí'ijri'ire a'íme í mej Israél jetze ajtémecan. A'íme í mej racua'aca í mej tí'imua'i'ivajtaca, a'í mú majta naími'i tí'ivaire'e í Dios jemi.

¹⁹ ¿A'iné ne'u huataújmua'a í nej tí'ixa? ¿Ni qui jeíhua jetzen ruxe'leve'e í cua'ira í mej tí'imua'i'ivajta huá'a jemi í mej caí dioosi pú'een? Capu xaa ne'u. Ari a'íjna tí caí dios pú'een, ¿ni qui jeíhua jetzen ruxe'leve'e a'íjna? ²⁰ Capu xaa ne'u, sein. Ayee pu huataújmua'a í nej

tejá'amua'ixaate'e. A'ijna í mej tí'imuai'ivajta í mej sej chuéjra'a japua é'eme'ecan, camu raatámuai'ivajta í Dios jemi sino a'ímej jemi mu'u í tiyáaru'use. Canu raxí'eve'e sej hua'utévaire'en a'ímej í tiyáaru'use.

²¹ Capu rí'irí sej siyen jetzen ye'eca í vaasu í mej jín rí'i tiraatá'aca í tavástara'a ti pua'a seajta seuj se'ijna jetze ye'eca í vaasu í mej jín rana'amiche í ti caí Dios pú'een. Capu ajta rí'irí sej jetzen tí'icua'a í meesa í mej jetzen ra'utámua'aree í tavástara'a ti pua'a seajta seuj se'ijna jetze tí'icua'a í meesa mej jetzen huá'ana'amiche'e í tiyáaru'use.

²² Na'ari caí, ayée tu a'ijna jín rini, ca'aníjra'a tu raatá'asin í Dios ti a'íin chueere'e á'ara'aní a'ímej jemi í tiyáaru'use ti ij ayén huataniú'ucan itejmi jemi. Ajta, a'íi pu jeihua huápi'i jaítze'e ruca'ané tecaí iteen.

Tej nu'u rí'i tiraatá'an í taxí'ej tevi

²³ Nain pu nu'u ayén tineetá'aca. Mi ajta, capu nain ayén tineetéva'iri. Nain pu xaa ayén tineetá'aca. Mi ajta, capu nain ayén rí'i neruure.

²⁴ Seajta, setá'aj siyen huaújruren sej seajta sej. A'ati ti na'a, ché'e caí ayén rahuauca í ti jín rí'i huateúvaire'en, sino ché'e ayén rahuauca a'ij ti ye'í huárini ti rí'i tiraatá'an í ruxí'ej tevi.

²⁵⁻²⁶ Setá'aj siyen ráacua'ani tí'ti ti na'a í mej ratua a'ujna mej é'eseijre'e í mej tí'itu'araca. Caxu seajta siyen tiú'urihua'ura ti pua'a ayén a'ij pua'a amuáaruuren í á'amua'axiejniu'uca jetze nusu caí, a'iné tavástara'a pu ra'áa í chuej i tej japan huachéjme. A'íi pu ajta ra'áa tíj na'a ti íiyen tí'iseijre'e.

27 Ti pua'a sej ti caí té'atzaahuat'e ajta amuaata'inen sej jamuan tiú'ucua'ani, patá'aj piyen ahua'aca'anen pej pe'uun á'ume'en jamuan a'íjna í ja'ati, patá'aj nain tiú'ucua'ani tíj na'a ti án teje'etia'asin mú'eetzi jemi. Capej tí'ihua'u pena'a ti ij caí a'ij pua'a muáruuren í axiejniu'uca jetze.

28-29 Mi ajta, ti pua'a ja'ati ayén timuaatá'ixaate'en yee ti nu'u hu-atámuaa'íviyti'ihuaca'a, ayée pej huárini pej caí racua'aca pe'íjna jime'e pej raxí'eve'e pej raatévaire'en pe'íjna í ja'ati ti ayén timuaatá'ixaa, pajta pe'íjna ti caí a'ij pua'a raruuren í xiejniu'ucare'ara'an a'íjna í ja'ati.

Jee xaa ne'u, capu a'ij raruuren í á'axiejniu'uca. ¿A'iné'een jime'e ayén tiu'utá'ijmi neetzi jemi nej ni caí niyen huárini a'ij ti tineetá'aca nej ni caí a'ij pua'a raruuren í xiejniu'ucare'ara'an í nexí'ej tevi? 30 ¿A'iné'auj tí'iri'iri ti ja'ati ayén a'ij pua'a tí'inexajta a'íjna jime'e nej rí'i tiratá'aca í Dios ne'íjna jime'e í cua'ira nej nexiéhua ráacua?

31 Ayee pu'u na'a, setíj sena'a tilítij jín rici, ti pua'a setí'icua'aca na'ari seye'eca nusu tilíti sej a'ij ruure, setá'aj siyen huárini setá'aj rí'i tiraatá'acare'en í Dios jemi. 32 Setá'aj siyen huárini sej si caí a'ij pua'a tihua'atá'acare'en se'íme í mej Israél jetze ajtème'ecan nusu se'íme í mej sej chuéjra'a japua é'eme'ecan na'ari se'íme í mej e'etiújse'iri í Dios jemi. 33 Ayee nu tí'itese'e nej rí'i tihua'atá'acare'en naíjmi'ica nain jime'e ti ij ayén tihua'uci'íti í ti hua'atéva'iri, ti ij ajta Dios hua'irájtuaani. A'íj nu jín caí niyen nena'a rahuauca í ti neetzi téva'iri.

11

¹ Neajta inee, ayée nu tiu'umé tíj ajta Círíistu'u tiu'umé. Setá'aj seajta mú'een siyen che'atá sena'a huárini netíj inee.

A'ij mej nu'u ye'í huárini í 'uuca teyujta'a

² Mi seajta mú'een, xí'epí'in xu huaríj se'íjna jime'e sej nain jín néjmua'aree, seajta seuj rá'astijre'e í ye'irá í nej jamuaatá'itíiri'i. ³ Mi neajta inee, ayée nu tí'ijxe'eve'e sej siyen ráamua'ati ti Círíistu'u ayén antiújmua'aree a'ímej jemi, matíj mena'a pua'amé seijre'e í teteca. Ayee mú che'atá mena'a í teteca tite'entiújmua'aree a'ímej jemi í ru'íjta'amua'a. Ajta Dios pu ayén antiújmua'aree í Círíistu'u jemi.

⁴ A'íj nu jín, ayée nu tejá'amua'ixaate'e. A'ati pu ayén raatéxiehuata a'íjna ti jín antiújmua'aree ti pua'a utemúucu'utzi huatéjniuuni. ⁵ Ajta, ti pua'a 'íita'a ayén antimuá'avi'i huatéjniuuni, nusu antimuá'avi'i tí'ixajta í Dios jetze me'ecan, a'í pu ajta raatéxiehuata a'íjna í ti tí'ira'ajjte'e. Ayee pu che'atá na'a tiu'utévi'iraste'e tíj 'íita'a ti ayén caújyen rumu'úu jetze.

⁶ Ayee pu'u xaa ti'ayajna, a'iné ti pua'a 'íita'a caí ayén á'ujca'ane ti ra'avá'anan í rumu'úu, ayén tiraavíjte'e ti a'ín 'íita'a caújsiseaaxí'in í rumu'úu jetze. Mi ajta, ti pua'a ayén tirá'amitíejte'e ti tiu'utévi'iraste'e ti ayén caújsiseaaxí'in, ché'e a'ín ayén ra'avá'anan í rumu'úu.

⁷ Jee xaa ne'u, ayée pu ruxe'eve'e ti antimuá'avi'i seijre'e í teáata'a a'iné a'í pu a'ín taavíjra'ara'an pú'een í Dios, ajta a'í pu a'ín pú'een í ti rí'i tiratá'aca. Mi ajta a'ín 'íita'a, a'í pu a'ín pú'een

í ti rí'i tiratá'aca í teáata'a. ⁸ A'iné a'íjna í teáata'a, capu ayén a'íjna jetze huatétaavijhuaca'a í 'íita'a jetze sino a'ín 'íita'a, a'íi pu xaa a'íjna jetze huatétaavijhuaca'a í teáata'a jetze. ⁹ Capu ajta ayén huatétaavijhuaca'a í teáata'a a'íjna jime'e tí'ij raatévaire'en í 'íita'a sino a'ín 'íita'a, ayée pu huatétaavijhuaca'a a'íjna jime'e tí'ij raatévaire'en í teáata'a.

¹⁰ A'íj pu jín ayén ruxe'eve'e ti a'ín 'íita'a ayén ra'avá'anan í rumu'úu ti ij ayén seijre'e ti a'ín rá'astijre'e a'íjna ti tí'ira'aijte'e. Ayee pu ajta ruxe'eve'e ti ij caí a'íj pua'a hua'atá'acare'en a'ímej í mej tí'ivaire'e í ta japua. ¹¹ Mi ajta, camu rujímua'a seijre'e í 'uuca í tavástar'a jemi. Camu majta rujímua'a seijre'e í teteca jemi. ¹² Ayee pu'u na'a a'íjna jime'e ti a'ín 'íita'a a'íjna jetze huatétaavijhuaca'a í teáata'a, ajta a'ín teáata'a, ayée pu a'íjna jetze airaújnejte í 'íita'a. Ajta nain pu Dios jemi teja'uvé'eme.

¹³ Setá'aj siyen rujímua'a sena'a tiraaxí'epi'intare'en ti pua'a ayén tiraavíjte'e ti pua'a 'íita'a ayén antimuá'avi'i huatéjniuuni í Dios jemi. ¹⁴ ¿Ni caí ayén tejamuá'amitiejte'e a'íjna jime'e í tej ratéhua'ira'a ti ayén tiu'utévi'iraste'e ti pua'a teáata'a ayén cáati'ire? ¹⁵ Mi ajta, ti pua'a 'íita'a ayén cáati'ire, a'ii pu a'ín pú'een í ti jín rí'i tiratá'aca í Dios a'iné ayée pu raateájtuaa í cipua í jemin ti ij ayén ra'avá'anan. ¹⁶ Ti pua'a ja'ati ayén huárini ti tájaaxiejvi'i a'íjna jime'e, setá'aj siyen tiraata'ixaate'en yee catu seicié tiyen ti'itítacha'íi, majta a'íime í mej pua'amecié e'etiújse'iri í Dios jemi, camu yee majta seicié miyen ti'itiújcha'íi.

A'ij mú pua'a ríci mat'íj e'etiújseire'en

17 Ajta í nej neri jamuaatá'ixaate'esin, canu r'íi tejámuaatá'asin a'iné set'íj mú'een e'etiújseire'en, caxu r'íen jín e'etiújseire'en sino a'ij pua'a xu'u rijca. 18-19 Amuacaícan, ayée nu yé ráamua'areeri'í sej já'íta'a a'utací'ica set'íj se'uun e'etiújseire'en. Mi neajta inee, tímua'a nu tén té'atzaahuat'e a'iné ayée pu ruxe'eve'e mej seica airáaju'un mú'ejmi jemi í mej seicié tí'imua'atze sej si siyen hua'utámua'ati a'ímej í mej mú'ejmi jemi seijre'e, í mej majta tzáahuat'íira'a jín miyen ríci.

20 Mú'een xu seajta siyen huárini. Set'íj e'etiújseire'en, caxu se'íjna jín tí'icua'ani í sej jín ra'utámua'aree tí tavástar'a ta japua huaniú.

21 Caxu xaa ne'u, sino tí'ij a'ájna teja'uré'enen sej siyen tiú'ucua'ani, set'íj sena'a pua'amé siyen ríci sej seajta sej. Ayee xu anáaté'ee tí'icua'ani í sej te'ucá'ini'eme'ecaa. Ajta í seica í mej caí miyen te'ucá'ini'eme'ecaa, capu ché'e tihuá'aci'iti, sino metiéecuj mú muá'aju'u. Majta seica miyen huápi'i huatétea'aruaijsin.

22 ¿A'ii tá'uj na'a? ¿Ni tzaa secaí huachéjme a'u sej tejá'ucua'ani, a'u sej seajta a'uyé'en, na'ari seri huá'axieehua a'ímej í mej e'etiújse'iri í Dios jemi, nusu sej siyen raxí'eve'e sej a'ij pua'a ti-hua'utá'an a'ímej í mej caí tí'iti tícha'íi? ¿A'iné na'a í nej jín tejá'amua'ixaate'e? ¿Ni qui niyen r'íi tejamuá'ixaate'en ne'íjna jime'e sej siyen tí'itiújcha'íi? Canu xaa ne'u.

*Mat'íj nu'u ra'utámua'aree í tavástar'a
(Mt. 26:26-29; Mk. 14:22-25; Lk. 22:14-20)*

²³ Ayee pu'u na'a, í ti nevástara'a raateájtuaa ineetzi jemi, a'ij nu'u neajta mú'ejmi jemi hu-ateájtuaa. A'ajná'imua tíca'ari tzajta'a tí'ij avíitzi'í jín huatátuiri'ihuaca'a í tavástara'a, a'íjna í Jesús, a'í pu raatí'ípii í pan. ²⁴ Tí'ij rí'í tiraatá'a í Dios, aj pu'í ra'antítaaraxi, ajta ayén tihua'utá'ixaa tijín: “A'ii pu a'ín pú'een í nej ratéhua'ira'a í nej jín mú'ejmi japua niuuni. Setá'aj siyen ráacua'ani sej si se'íjna jín na'utámua'aree.”

²⁵ Matí'ij tiú'ucuaa, ayée pu che'atá na'a huaríj a'íjna jime'e í vaasu í mej jetzen huayé'en. Ayee pu tihua'ixaate'e tijín: “Ayee pu huataújmu'a a'íjna í vaasu. A'ii pu a'ín pú'een í niuucari ti jéjcu'a í ti jín Dios ti'itij jín te'ataújratziiri'í a'íjna jime'e nej ra'iráxire'esin í nexuure'e. Ajta, a'íjna í ye'irá í sej jín huayé'en se'íjna jetze í vaasu, setíj sena'a sej siyen ríci, sej siyen se'íjna jín na'utámua'aree.” Ayee pu'u tihua'utá'ixaa.

²⁶ A'íj pu jín, setíj sena'a sej racua'ani se'íjna í pan, seajta sej huayé'en se'íjna jetze í vaasu, ayée xu se'íjna jín tihua'utá'ixaate'en a'ij ti hu-ataújmu'a ti a'ín tavástara'a huamí'í. Mú'een xu siyen tihua'utá'ixaate'esin tíj na'a ti yú auca'ití a'ame ajta na'a caí uvé'enen í tavástara'a.

A'ij mej nu'u ye'í tiráacua'ani í mej jín ra'utámua'aree í tavástara'a

²⁷ A'íj pu jín, ja'ati ti na'a ti ayén ché'e na'a ráacua'ani a'íjna í pan, nusu cha'a na'a na'a huayé'en a'íjna jetze í vaasu a'ij ti caí tiraavíjte'e, ayée pu jetzen ujpuá'ari ti raatéxiehuataca'a í Círístu'u ti ayén rajpuaíjtzica'a í rutevij jime'e, ti ajta ra'iráxire í ruxuure'e. ²⁸ A'íj pu jín, ché'e ayén

huárini ja'ati ti na'a ti ayén amuacáí rá'amitiejte'e a'ij ti 'een í ru tzajta'a í Dios jemi ti ij ayén ráamua'aree ti ari ayén tiraavíjte'e. Aj pu xaa, ri'iríista a'ame ti ayén ráacua'ani í pan, ajta ti huayé'en í vaasu jetze.

²⁹ Ayee pu 'een jín ayén ruxe'leve'e ti ja'ati ayén rá'amitiejte'e a'ij ti huataújmu'a a'íjna ti ratéhua'ira'a í tavástar'a. Ti pua'a ja'ati caí ayén rá'amitiejte'e a'ij ti huataújmu'a í ye'irá, ajta cha'a na'a na'a ráacua'ani í pan, ajta cha'a na'a na'a huayé'en í vaasu jetze, Dios pu ayén puaíjtzi raatá'asin a'íjna jime'e ti caí rí'i huaújruu a'ij ti tiraavíjte'e. ³⁰ A'íj mú jín mu'íiti caí ché'e huá'aca'anisti'i í mej a'amua jetze ajtémecan, majta tí'icucui'i. Majta seica meri huácuii.

³¹ A'íj pu jín, ti pua'a ayén amuacáí tá'amitiejte'e a'ij ti 'een í tatzajta'a í Dios jemi, capu ayén puaíjtzi táaci'iti. ³² Ajta, tíj na'a ti tavástar'a ayén tá'axijte'en, a'í pu a'íjna jín puaíjtzi taatá'asin ti ij caí puaíjtzi táaci'iti naíjmi'ica jamuan í mej yen huachéjme, íiyen chaanaca japua.

³³ A'íj xu jín, mú'een, ne'ihuaamua'a, ayée xu huárini. Setí'ij u e'etiújseire'en, setá'aj huaújxe'leve'en seij seajta seij sej si naími'i tiú'ucua'ani. ³⁴ Ti pua'a ja'ati ayén jeíhua tí'icuata, ché'e a'ín a'uun tejá'ucua'ani u ruche. Na'ari caí, Dios pu amuá'axijte'en setí'ij u e'etiújseire'en. Neajta inee, netí'ij ne'uun a'atanén mú'ejmi jemi, aj nu ni jaítze'e rí'í á'amuaruuren.

12

Í ti nu'u jín tihuau'íjca í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios

¹ Ayee nu tí'ijxe'eve'e sej ráamua'aree a'ij ti 'een a'íjna í ti jín tejámuaa'íjca í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

² Xu'uri sicu ramua'aree a'ij sej tí'ijri'irejca'a setí'ij caí xi té'atzaahuate'eca'a. A'ímej xu jemi á'ujca'anejca'a í mej caí dioosi pú'een, í mej ma-jta caí tí'ixaxa'a. Mú'een xu huá'ajaahuate'eca'a a'ij ti ye'í tejamuá'amitiejte'eca'a. ³ A'íj nu jín niyen tejá'amua'ixaate'e. Ti pua'a ja'ati ayén a'íjna jetze araujca'anen í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an, capu ja'anáj ca'aníjra'a raatá'asin a'íjna í ja'ati ti ayén tiu'utaxáj yee: “Ché'e Dios puaíjtzi raatá'an a'íjna í Jesús.” Mi ajta, ti pua'a ja'ati caí a'íjna jetze araujca'ane í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, capu a'atzu ajta ri'iri ti a'ín ayén tiu'utaxáj yee: “Jesús pu vástare'ara'an pú'een.”

⁴ Capu tí'iseicaj na'a í ti jín tejámuaa'íjca í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. Mi ajta, seíj pu'u a'íjna í xiéjniu'ucari. ⁵ Capu tí'iseicaj na'a í sej jín tí'ivaire'e í Dios jemi. Mi ajta, seíj pu'u í ti tavástara'a pú'een. ⁶ Capu ajta tí'iseicaj na'a í sej jín tí'imuari'e. Mi ajta, seíj pu'u í Dios ti nain jín tí'imuari'e huá'a jamuan í teteca, a'achú mej pua'amé íiyen seijre'e.

⁷ Ajta naíjmi'ica jemi, a'ín xiéjniu'ucari ayén hu-ataseíjre ti ij tí'iti jín tihua'ijcate'en seij ajta seij, mej mi me'íjna jín tihua'utévaire'en naíjmi'ica. ⁸ Seíj pu ayén a'íjna jín tiraa'íjca a'íjna í xiéjniu'ucari ti ayén tiu'utaxáj temua'a pu naa raayí'itihua'acan jime'e. Ajtahua'a seíj, a'ín xiéjniu'ucari ruseíj pu ajta a'íjna jín tiraa'íjca í ja'ati ti ayén tiu'utaxáj a'ij ti tirú'umua'aree.

9 A'ijna í xiéjniu'ucari, ruseíj pu ajta ca'aníjra'a ratá'aca ti ja'ati té'atzaahuat'e, ajta seíj pu ayén tiratá'aca ti a'ín ja'ati tihuá'ahua'atehua'an.

10 Ajta seíj, a'íi pu ayén tiratá'aca í ja'ati ti ayén rijca í mej jín rí'i tira'utaseíj. Ajta seíj ti ayén tihua'utá'ixaate'en í Dios jetze me'ecan a'ijna jime'e ti a'ín xiéjniu'ucari ca'aníjra'a ratá'aca. Ajta í seíj, ayée pu tiratá'aca ti raayí'itihua'an ti raatámitejte'en tí'ti ti xiéjniu'ucari pú'een. Ajta seíj raayí'iti ti tiu'utaxáj seica jime'e í hua'aniuuca í mej seica chuéjra'a japua é'eme'ecan. Ajta seíj í ja'ati, ayée pu ratá'aca ti raayí'itihua'an ti ayén tiu'utaxáj a'ij ti huataújmu'a a'ijna ti raataxájtaca'a í seíj.

11 Tíj na'a mej miyen jín ríci, a'íi pu ruseíj ca'aníjra'a hua'atá'aca a'ijna í xiéjniu'ucari. A'íi pu ruseíj ayén hua'atá'aca naíjmi'ica, seíj ajta seíj, a'ij ti a'ín tihua'uxí'epi'intari'iri'i.

Seíj pu'u í tej jetzen ajtémecan

12 Ayee pu che'atá na'a 'een í Círíistu'u jemi a'ij ti 'een a'ijna jime'e ti seíj ratéhua'ira'a. Seíj pu'u ti ratéhua'ira'a, ajta jeíhua pu tí'imu'íi ti jetzen tí'iseijre'e. Mí ajta, ti pua'a ayén tí'imu'íi ti jetzen seijre'e, seíj pu'u pú'een í tévira'an.

13 A'íj pu jín, setí'ij huámuai'ívijhuaca'a, seíj pu'u í xiéjniu'ucari ti mú'ejmi tzajta'a huateájturaa ti ij ayén amuáaruuren sej si seíj sena'a tévira'an pú'eene'e xá'ara'ani jamuan í Círíistu'u. Capu amín a'ij, ti pua'a Israél jetze xa'ajtémecan na'ari siyen seíj chuéjra'a japua é'eme'ecan nusu siyen ca'anéri jín tí'imuari'e ca'ín siyen ruxiéehua á'ujjhu'a'an. Seíj pu'u í xiéjniu'ucari sej jetzen

araújca'ane. ¹⁴ Ajta, capu tí'iseicaj na'a ti jetzen seijre'e í tévira'an sino ti'imu'íi.

¹⁵ A'íj pu jín, ti pua'a a'ín ñcájra'an ayén tiu'utaxáj yee a'iné canu muájca'a pú'een, canu neajta ajtémecan í tévira'an jetze, capu ayén ti'ayajna. A'íj pu aúche'e a'ín tévira'an jetze ajtémecan. ¹⁶ Ayen che'atá na'a, ti pua'a a'ín naxaira'an ayén tiu'utaxáj yee a'iné canu j'ísi pú'een, canu neajta jetzen ajtémecan í tévira'an, capu ajta ayén ti'ayajna. A'íj pu xaa tévira'an jetze ajtémecan a'íjna í naxaira'an.

¹⁷ Ti pua'a nain tévira'an a'ín pú'eene'en í j'ísi, ¿a'iné tí'irí'iri ti huiiténamuajra? Capu a'íj tí'irí'iri. Ajta, ti pua'a nain tévira'an a'ín pú'eene'en í ti jín huíteájnámua, ¿a'iné tí'irí'iri ti tiú'í'ichue? Capu xaa ne'u a'íj tí'irí'iri.

¹⁸ Mi ajta a'ín Dios, ayée pu éene'en tiu'uteájtuaa í ti jetzen seijre'e í tévira'an í Círíistu'u a'íj ti a'ín tiraaxí'epi'intare. ¹⁹ Ti pua'a naími'i ti jetzen seijre'e ayén seij na'a pú'eene'en, ¿a'uné é'eseijre'e a'ame í tévira'an? Capu mé'e já'ahua'a a'ame. ²⁰ Mi ajta, ayée pu ti'imu'íi ti tévira'an jetze tí'iseijre'e, ajta seij pu'u í tévira'an.

²¹ A'íj pu jín, capu rí'irí ti a'ín j'ísi ayén tiraata'ixaate'en í muájca'a tijín: “Capej nej jetze ruxe'eve'e mú'ee.” Capu ajta rí'irí ti a'ín mu'úura'an ayén che'atá na'a tiraata'ixaate'en í ñicaj yee: “Capej nej jetze ruxe'eve'e mú'ee.”

²² Mi ajta, a'ín ti jetzen seijre'e ti ayén titá'amitiejte'e ti caí ruca'ané, a'íj pu xaa ayén jaítze'e ruxe'eve'e caí í seica. ²³ Ajta, a'ín ti jetzen seijre'e í tej tiyen ratéxiéhuata te'íjna

jime'e ti ayén titá'amitiejte'e ti caí ti'itij vaire'e, a'íi tu jaítze'e rí'i tiratá'aca te'ijna jime'e í tej jín rí'i tiraatéchejte'en. Ajta a'íin ti jetzen seijre'e ti ajta tiu'utévi'iraste'e ti pua'a ayén seijre'e mé jéjre'e, a'íj tu tiyen rí'i ti'itíche'ete a'íj ti tiraavíjte'e. ²⁴⁻²⁵ Ajta, í seica ti jetzen seijre'e, ti ajta caí ayén tiu'utévi'iraste'e, catu tiyen rí'i tiratéche'ete.

Mi ajta Dios, ayée pu éene'en huateájtuaa í tévira'an tí'ij ayén jaítze'e rí'i tiratá'acare'en a'íjna ti tirá'aturaate'e mej mi caí já'ita'a a'utácine í mej tévira'an jetze ajtémecan sino mej mi miyen che'atá mena'a ahuaújcu'ujen seij majta seij. ²⁶ A'iné ti pua'a seij ayén tirajpuaíjtzí, naími'í mú miyen che'atá mena'a tirajpuaíjtzí muá'aju'un. Ajta ti pua'a ayén tiráac'ítí seij ti ti'itij jín rí'i tiu'uteáturan, naími'í mú majta jamuan huataújtemua'ave'esin. ²⁷ Ayee pu ajta xaa ne'u tí'een mú'ejmi jime'e. Mú'een xu tévira'an pú'een í Círíistu'u. Naími'í xu jetzen ajtémecan, seij seajta seij.

²⁸ Ajta a'íin Dios ari hua'antíhuau a'ímej í mej ti'ití jín tihua'utévaire'en í mej u e'etiújse'íri teyujta'a. Amuacaí, a'íi pu hua'antíhuau a'ímej í ti hua'uta'íteca'a mej á'ujujhua'ane'en metihuá'ixáate'e, ajta á'iyen a'ímej í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'an. A'íi pu ajta hua'antíhuau a'ímej mej mi miyen tihuá'umua'aten, majta í mej miyen tiu'umuári'en í mej jín naa rí'i te'utaseij í teite, ajta a'ímej í mej tihuá'ahua'atehua'an. Majta a'ímej í mej ti'ití jín hua'utévaire'en, majta í mej ti'itij jín antiújmua'aree, majta a'ímej í mej seica niuucari jín tí'ixaxa'a. Naíjmi'íca pu ayén tiu'utá'a

í Dios.

²⁹ ¿Ni qui naíjmi'ica ayén tiu'utá'a mej mi miyen á'ujujhua'ane'en metihuá'ixáate'e? Capu xaa ne'u. ¿Ni qui majta naíjmi'i miyen tí'ixaxa'a í Dios jetze me'ecan? Camu majta xaa ne'u. Na'ari ¿ni qui naíjmi'i miyen tihuá'amua'aten? Camu xaa ne'u. ¿Ni qui naíjmi'ica ayén tiu'utá'a mej mi tiu'umuári'en í mej jín naa rí'i te'utaseíj í teite? Camu xaa ne'u. ³⁰ Jari qui a'íjna, ¿ni naíjmi'i miyen tihuá'ahuaate'e nusu miyen seíj niuucari jín tí'ixaxa'a na'ari miyen tiu'utaxá a'íj ti hu-ataújmua'a í ti raataxájtaca'a í seíj? Camu xaa ne'u naíjmi'i miyen tite'entiújmua'aree. ³¹ Seajta mú'een, setá'aj siyen huateújca'anen sej si siyen ráateuni í Dios jemi se'íjna ti jaítze'e ruxe'eve'e, ti pua'a siyen tí'ijxe'eve'e. Mi neajta inee, naúche'e nu jamuaatá'itíira a'íj sej jaítze'e rí'éene'en jín tí'iteseíjre'e.

13

Mej nu'u huaújxe'eve'en seíj majta seíj

¹ Ti pua'a necaí raxí'eve'e í nexí'ej tevi nej niyen tí'ira'ixaate'e, capu tí'itij vaire'e. Ayeé nu éene'e na'ame í jemin tíj í tepúusti'i ti ayén 'een tíj taampu í ti jín ja'ati ché'e na'a tí'iruajte'e na'ari tíj tuxa'a í ti ru jetze rájvitze. Capu amín a'íj ti pua'a niyen seica niuucari jín tirá'ixaate'en nusu ne'íjna jime'e í hua'aniuuca í mej tí'ivaire'e u ta japua. ² Ti pua'a necaí raxí'eve'e í nexí'ej tevi, capu ajta tí'iti vaire'e nej raayí'iti nej tiu'utaxáj Dios jetze me'ecan. Ti pua'a neyaú'ítiee nain tíj na'a ti rú'avaa í Dios jemi, nusu nej nain ú'umua'aree na'ari niyen

té'atzaahuat'e nej ni niyen tiraata'a'ajte'en í jiri ti a'uun tícheni a'u ti a'utáca. Ti pua'a niyen raayí'iti, canu ti'itij jín tí'ivaire'e ti pua'a necaí neajta raxí'eve'e í nexí'ej tevi.

³ Ayee pu che'atá na'a 'een ti pua'a niyen ti-hua'uré'e'a'ate'en nain tíj na'a nej tí'ijcha'íi na'ari ti pua'a neajta niyen huatánne'an í ne jime'e mej mi naateáaira, canu neajta ti'iti mua'itin ti pua'a necaí raxí'eve'e í nexí'ej tevi.

⁴ Ti pua'a ja'ati ayén raxí'eve'e í ruxí'ej tevi, ayée pu 'eene'e a'ame. A'íi pu a'ateevi'i ti te'utáviicua'i a'ame, ajta rí'i tirá'ancu'uvajxí'isin í seij. Capu ajta chueere'e, ajta capu á'ujtzaahuat'e. ⁵ Ajta a'ín ti raxí'eve'e í ruxí'ej tevi, capu jíye'itzi jime'e runeeste ti huataniú'ucan, ajta capu rájcha'íire'e í seij. Capu ajta te'entiú'uunaca, ajta caí rahuauca í ti jetzen ruxe'eve'e. Capu ajta ra'utámua'areeri'i ti pua'a ja'ati ayén a'ij pua'a ráaruuren.

⁶ Ayee pu ajta 'een í ja'ati ti ayén raxí'eve'e í ruxí'ej tevi. Capu a'íjna jín huataújtemua'ave'esin a'íjna jime'e ti a'ij pua'a een sino a'íj pu jín huataújtemua'ave'esin a'íjna jime'e ti tzáahuati'ira'a jín ayén huaríj. ⁷ Ti pua'a ja'ati ayén raxí'eve'e í ruxí'ej tevi, a'íi pu nain jín tiraatá'uuni'ira. Nain pu ajta jín té'atzaahuat'e ti a'ín Dios rí'i tiraatá'asin. A'íi pu ajta nain jín ti'ijchú'eve'e ti Dios nain jín araúrastejsin. Nain pu ajta jín té'eviicua'i í ti jín tirajpuaíjtzi.

⁸ Capu ja'anáj huatépua'ari tej ti tiyen tí'itaxe'eve'e. Mi ajta, a'íi pu xaa huatépua'ari tej tiyen tí'ixaxa'a í Dios jetze me'ecan. Ajta, tej tiyen seica niuucari jín tí'ixaxa'a, a'íi pu ajta

huatépua'ari. Ajta, a'íjna ti téjmi jemi huateájturaa tej ti temua'a naa tirú'umua'areere, a'í pu ajta huatépua'ari.

⁹ Ayee pu'u xaa, catu nain jín tirú'umua'aree. Catu teajta nain jín tí'ixaxa'a í Dios jetze me'ecan. ¹⁰ Mi ajta, tí'ij ayén huataseíjre'en í ti ari huaújnaijmire, aj pu xaa huatépua'ari í ti á'aturaacaj.

¹¹ Netí'ij nauj pá'ari'istaca'a, ayée nu che'atá nena'a tí'ixaxa'ata'a tíj pa'ari'i, neajta niyen tí'imua'atzejca'a tíj pa'ari'i. Ajta íjii, í nej neri vásta'a, ayée nu neri mé rúurie nej niyen mé teúumua'arejca'a tíj pa'ari'i.

¹² Ajta íjii, ayée tu che'atá tena'a rasiseli í Dios tetíj taciéenime'e tí'isise'ij 'ájte'ehua jetze, í tej caí temua'a raseíj. Mi ajta, a'íjna xicáara'a ti mé'e vé'eme, aj tu xaa raseijran í jetzen, temua'a naa. Ijii, je'icáj nu caj té'umua'aree. Mi ajta, a'íjna xicáara'a jetze, nain nu jín yaú'itiée na'ame tíj ajta Dios tí'inemua'ate. ¹³ A'íj pu jín, tí'ihuaica ti íjii ayén seijre'e itejmi jemi. A'ii pu'u a'íjn pú'een: tej té'atzaahuat'e, tej rachú'eve'e ti Dios nain jín raanaíjmire'en, tej huátaxe'eve'en. Ajta a'ii pu a'íjn pú'een í ti jaítze'e ruxe'eve'e, tej huátaxe'eve'en seij teajta seij.

14

Jíme'en í mej seíj niuucari jín tiu'utaxáj

¹ Setá'aj siyen rahuauca sej huaújxe'eve'en seij seahta seij. Ayee pu 'i'eene'e, seúche'e xu siyen seahta rahuauca ti Dios rí'i tejamuaatá'acare'en a'íjna jíme'e, í muári'eri'ire'ara'an ti a'íjna jemi seijre'e

í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, sej si siyen tiu'utaxáj Dios jetze me'ecan. ² Mi ajta, a'ín í ti raayí'iti ti seíj niuucari jín tiu'utaxáj, capu ayén tihuá'ixaate'e í teite a'iné camu yaú'itiée muá'aju'u a'ij ti ti'ixa. A'í pu'u jamuan ti'ixa í Dios a'íjna jime'e ti rú'avaa jemin í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

³ Mi ajta, a'ín ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a, a'í pu xaa a'ímej tí'ixáate'e í teteca ti ij rí'í huá'uruuren, ti ij ajta ca'aníjra'a hua'utá'an, ti ij ajta rí'í tihua'utájeeve. ⁴ Ajta a'ín ti seíj niuucari jín tí'ixaxa'a, a'í pu rusej rí'í ruruure. Mi ajta, a'ín ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a, a'í pu rí'í huá'aruuren naíjmi'ica í mej a'uun e'etiújse'iri teyujta'a.

⁵ Ayee nu xaa tí'ijxe'eve'e sej naími'i siyen seica niuucari jín tiu'utaxáj. Mi neajta inee, jaítze'e nu niyen tí'ijxe'eve'e a'íjna sej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'ata'an.

Casi'i mú'een, ti pua'a caí mé'e já'ahua'a ja'ati ti ayén tihuá'ixaate'en a'ímej jemi í teite a'ij ti huataújmua'a a'íjna ti raataxájtaca'a a'íjna ti seíj niuucari jín tí'ixaxa'a, ti pua'a caí ja'ati ti ayén raayí'iti, capu a'ij tí'iri'iri ti rí'í huá'uruuren a'ímej í mej e'etiújse'iri teyujta'a. A'í pu jín jaítze'e pu ruxe'eve'e a'ame a'íjna ti Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a caí a'íjna í ja'ati ti seíj niuucari jín tí'ixaxa'a.

⁶ Casi'i, ne'ihuaamua'a, ti pua'a ne'uun á'ume'en mú'ejmi jemi nej tejámuaatá'ixaate'en seíj jime'e í niuucari í sej caí yaú'itie, canu ti'iti jín a'ij tejámuaatávaire'esin. Ayee pu té'eme ti pua'a necaí tejámuaatá'ixaate'en ne'íjna ti rú'avaataca'a í Dios jemi, nusu ti pua'a necaí Dios jetze me'ecan

na'ari ti pua'a necaí ti'itij jín tejámuaatá'ixaate'en ti ca'aníjra'a jamuaatá'an ca'ín ti pua'a necaí tejamuaatá'itiii.

⁷ Ayee pu che'atá na'a ruxe'eve'e ti ja'ati ayén e'ehauritiéecan jín tiu'utácuuina a'íjna jetze í c'í'siti'ira'a ti caí uráxiejniu'uca na'ari a'íjna jetze í mej jetzen ruxité jín tí'icuinaca. Ti pua'a caí e'ehauritiéecan jín tiu'utácuuina í c'í'siti'ira'a jetze, ¿a'iné auj tí'iri'iri ti ja'ati ayén ráamua'aree ti'iti ti chuiicarira'a pú'een? ⁸ Ajta, ti pua'a caí e'ehauritiéecan jín huatánamuajre'en í corneeta jetze, capu ja'ati rucaten ti ij u a'uvé'ene'use'en.

⁹ Ayee pu che'atá na'a 'een mú'ejmi jemi, ti pua'a siyen tihua'utá'ixaate'en í teite niuucari jime'e í mej caí yaú'itie. ¿A'iné tí'iri'iri ti ja'ati ayén ráamua'aree a'ij ti huataújmu'a í sej raataxájtaca'a? Capu a'ij tí'iri'iri. Capu ti'itij vaire'e a'ame í sej raataxájtaca'a.

¹⁰ Temua'a pu ti'imuí'i í niuucari ti íiyen namuajre'e chaanaca japua. Ajta naími'i mú miyen e'ehauritiéecan jín tí'ixaxa'a. ¹¹ Mi ajta, ti pua'a necaí ramua'aree a'ij ti huataújmu'a í niuucari, ayée nu seijre'e na'ame í jemin í ti raxa tíj ja'ati ti seij chuéjra'a japua é'eme'ecan. Ajta a'íjna ti ti'ixa, a'í pu ajta ineetzi jemi ayej éene'e seíre'e a'ame tíj ja'ati ti seij chuéjra'a japua é'eme'ecan.

¹² A'íj pu jín, mi sej huápi'i raxí'eve'e ti a'ín xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ti'itij amuaatá'an, ayée pu che'atá na'a 'een mú'ejmi jime'e, setá'aj ahuaújca'anen sej hua'utémua'itín í seica se'íjna jime'e sej rí'i huá'uruuren a'ímej í mej u e'etiújse'iri teyujta'a.

13 Mi ajta a'ín ti seíj niuucari jín tí'ixaxa'a, ayée pu ruxe'eve'e ti a'ín ja'ati ayén raatáhuavii ti a'ín Dios ayén raatá'an í muári'eri'ire'ara'an ti jín yaú'itiée á'ara'ani a'ij ti ti'ixa.

14 Ayee pu xaa ne'u tí'een, a'iné ti pua'a niyen ne'íjna jín raatéjhuauni seíj jime'e í niuucari, nexiejniu'uca pu xaa ajta huaténiiusin. Mi ajta, nemua'atziira'a pu caí tí'iti jín tí'imua'itin.

15 Ari inee, ¿a'iné nerini? Nexiejniu'uca nu jín xaa huaténiiusin. Neajta niyen che'atá nena'a nemua'atziira'a jín niyen rini. Neajta nu tiu'utáchuica nexiejniu'uca jime'e, neajta í nemua'atziira'a jime'e. 16 Tí pua'a piyen rí'i tiraatá'an í Dios á'axiejniu'uca jime'e, ¿a'iné tí'irí'iri ti ja'ati ti caí mú'ejmi jetze ajtémecan ayén huaténiiuuni yee ché'e ayén té'ara'ani tí'ij ayén muáanamua pej piyen rí'i tiraatá'aca í Dios? Capu rí'irí a'iné a'íjna í ja'ati, capu yaú'itiée a'ame a'ij pej tiu'utaxája. 17 Rí'iríista pu a'ame pej piyen temua'a naa rí'i tiraatá'an í Dios. Mi pajta mú'ee, capej a'ij rí'i ráaruu í axí'ej tevi.

18 Ayee nu 'een jín jeíhua rí'i tiratá'aca í Dios ne'íjna jime'e nej jaítze'e niyen tí'ixaxa'a seica jime'e í niuucari secaí naími'i mú'een. 19 Neajta, netí'ij huá'a jemi a'utéveeca a'ímej í mej e'etiújse'iri teyujta'a, nej ni niyen tíhua'utá'itii, jaítze'e pu na'aráanajche ineetzi nej e'ehauritiéecan jín tíhua'utá'ixaate'en anxíj niuucari jime'e necaí nej niyen tiu'utaxáj tamuáamuata'a vi'ira'a niuuca seíj jime'e í niuucari í mej caí yaú'itie.

20 Ne'ihuaamua'a, caxu ché'e siyen tí'imujca matíj í tí'iríi, sino setá'aj siyen éene'en seijre'e matíj

í tí'iríi se'íjna jime'e sej caí a'ij pua'a ríci. Setá'aj seajta siyen che'atá sena'a tiú'umua'ati matíj a'íime í mej meri vaujsi. ²¹ Ayee pu té'eyu'usil'i a'íjna jetze í niuucari í mej jín tí'aijta tíjn: “Ayee nu tihua'utá'ixaate'esin a'íjna í teitejra'a ne'íjna jime'e í mej seica niuucari jín tí'ixaxa'a. A'íime í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan, a'íi mú tihua'utá'ixaate'esin. Mi majta a'íime í nete'ítestemua'a, camu na'ará'astijre'esin ineetzi.”

²² A'íj pu jín, a'íjna í niuucari í mej caí yaú'itie, capu ayén tí'ivaire'e tí i tihua'utá'ítii a'ímej í mej té'atzaahuat'e sino ayée pu tí'ivaire'e huá'a jemi í mej caí té'atzaahuat'e.

²³ Jee xaa ne'u, ayée pu tí'ayajna. Casil'i, ¿a'iné tí'iti metiu'utaxájta í seica í mej caí té'atzaahuat'e, na'ari í seica í mej caí r'íi mé titeumuámua'aree tí pua'a a'uun ma'uteárute a'u sej e'etiújse'iri? Seajta mú'een, tí pua'a xaa siyen naími'i tí'ixáata xá'aju'un seica jime'e í niuucari í mej caí yaú'itie, ¿a'iné tihua'amítiejte'e a'ímej? ¿Ni qui siyen nu'u títe'eteújtímua'iri'i? Jee xaa ne'u.

²⁴ Ajta, tí pua'a seíj a'uun a'uteárute mú'ejmi jemi tí caí té'atzaahuat'e nusu tí caí mú'ejmi jetze ajtém'e'ecan, seajta mú'een, tí pua'a xaa naími'i setil'ixáata xá'aju'un í Dios jetze me'ecan, ayée pu tíraatámitiejte'esin sej naími'i rá'axijte'en a'íjna jime'e tí a'íin ayén auteájturaa í Dios jemi. ²⁵ Aj pu'i ayén huataseíjre'esin tíj na'a tí ru'a'avaataca'a u tzajta'an. Ajta a'íin teáata'a, á e'erávajtzi á chuaata'a. A'íi pu raaténajchi í Dios, ajta ayén tiu'utaxájta yee tí Dios mú'ejmi jemi seijre'e.

Mej mi naín jín miyen huárini a'ij tí tiraavíjte'e

26 ¿A'iné sena'a si r'ini, ne'ihuaamua'a? Setá'aj siyen huárini setíj sena'a sej e'etiújseire'esin. Setá'aj naími'i r'íi huaújruuren tí'iti jime'e, tí pua'a sejí tí'ichuiicami'i, nusu sejí tí'iti jín tihua'ítiramíi na'ari tí'ixajtamíi í tí jetzen raateájtuaa í Dios ca'ín sejí niuucari jín tí'ixajtamíi, na'ari sejí ayén raxí'eve'e tí tihuaú'ixaate'en a'ij tí huataújmua'a í niuucari tí raataxájtaca'a í sejí. Setá'aj siyen huárini sej r'íi huá'uruuren naíjmi'ica.

27 Tí pua'a seica miyen raxí'eve'e mej seica niuucari jín tiu'utaxáj, miché'e miyen 'eene'en mej hua'apua mé'e na'ari mej huaíca mé'e. Miché'e miyen tiu'utaxáj sejí majta sejí. Ajta, ché'e sejí ayén tihuaú'ixaate'en a'ij tí huataújmua'a. 28 Ajta, tí pua'a caí mé'e ja'atí tí ayén raayí'ití tí ayén tihuaú'ixaate'en a'ij tí huataújmua'a, ché'e a'ín caí tí'ixajta huá'a jemi í mej e'etiújse'iri. Ché'e a'ín rusejí tí'ixajta í ru jemi, ajta í Dios jemi.

29 Majta a'íime í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a, miché'e miyen éene'en tí'ixajta, mej hua'apua mena'a, na'ari mej huaíca mena'a. Majta í seica, miché'e miyen tiraaxí'epi'intare'en a'ij tí tí'ixa í sejí. 30 Ajta, tí pua'a jíye'itzi jín tí'iti raateájtuaani sejí jemi, ché'e a'ín tí tí'ixa ayén raatapuá'ajta.

31 Ayee pu tí'iri'iri sej naími'i Dios jetze me'ecan tiu'utaxáj sej si tíhua'utá'itíi naíjmi'ica, sej si seajta ca'aníjra'a hua'utá'an. 32-33 Majta a'íime í mej Dios jetze me'ecan tí'ixaxa'a, ayée pu ruxe'eve'e mej majta raayí'itíhua'an mej tiraa'íjcate'en í ruxéjniu'uca huá'a jemi í mej e'etiújse'iri. Ayee pu ruxe'eve'e a'iné capu Dios cha'a na'a

huá'aruuren mej mi caí xí'epi'in ruruure sino a'íi pu hua'uté'pua'ajte'esin.

Setá'aj siyen che'atá sena'a huárini a'ij mej meri tí'ijr'i'ire naíjmi'i í seica í mej e'etiú'jse'iri í Dios jemi. ³⁴ Caxu hua'atá'acare'en a'íme'j í 'uuca, mej mi tí'ixajta mat'í'ij e'etiú'jseire'en u teyu-jta'a. Capu a'ij tí'iri'iri mej tí'ixajta sino mej ra'ará'astijre'en a'ij ti té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze í mej jín tí'aijta. ³⁵ Ti pua'a miyen raxí'eve'e mej tí'iti huámua'aree, miché'e miyen tihua'uta'íhua'u í rucína'astemua'a í ruche. Ayee pu xaa ne'u, a'iné ayée pu tiu'uté'viraste'e ti pua'a 'íita'a tí'ixajta huá'a jemi í mej e'etiú'jse'iri u teyujta'a.

³⁶ ¿A'ii tá'uj na'a? ¿Ni mú'ejmi jetze a'uvé'emej í niuucari ti jíme'en raxa í Dios, na'ari ayén na'a mú'ejmi jemi huatétuihuaca'a? Capu xaa ne'u. ³⁷ Ti pua'a ja'ati ayén tirá'amitíejte'e í ru jetze ti a'íi ruse'ij a'íin pú'een se'j ti tí'ixaxa'a í Dios jetze me'ecan, na'ari a'íin jetze araújca'ane í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, ché'e a'íin ayén ráamua'ati nej niyen ne'íjna jín tejá'amuyau'use'e a'ij ti a'íin tinaa'íjca í tavástara'a. ³⁸ Ti pua'a a'íin ja'ati caí ayén ráamua'ati, caxu seajta mú'een siyen rá'astijre ti 'ij ayén tihuá'uci'iti.

³⁹ A'ij pu jín, ne'ihuaamua'a, naa pu tí'ixi'epi'in sej ca'anín jín rahuauca sej Dios jetze me'ecan tí'ixajta. Seajta, setá'aj caí huá'ijmíjra í mej seica niuucari jín tí'ixajta. ⁴⁰ Ayee pu'u na'a, setíj sena'a sej siyen ríci, setá'aj siyen xí'epi'in éene'ecan jín ríjca a'ij ti tiraavíjte'e.

Cirístu'u pu a'itáaraa huá'a tzajta'a í m'ichite

¹ Neajta nu niyen tejá'amua'ixaate'e, ne'ihuaamua'a, sej si ra'utámua'aree a'ij nej éene'en jín tejamuá'ixaa ne'íjna í niuucari ti jín Dios jamua'irátuaasin, í sej seajta ra'ancuré'a, í sej seajta seuj siyen jemin seijre'e. ² A'ii pu a'ín pú'een í niuucari ti jín Dios amua'irátuaasin ti pua'a seuj siyen rá'astijre'e a'ij nej neri tejámuaatá'ixaa. Na'ari caí, capu ti'itij a'ij tejá'amuavaire'e ti pua'a seicié sena'a tirá'antzaahua.

³ Ayee na'a, a'iné ayée nu che'atá nena'a a'amua jemi raateájtuaa ne'íjna í nej neajta ra'ancuré'a í ti jaítze'e ruxe'eve'e tej ráamua'aree ti a'ín Cirístu'u huamí'i ta jetze me'ecan ti ij titaatá'uuni'i í tej jín auteájturaa í Dios jemi. Ayee pu té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze. ⁴ Matí'ij nu'u ra'avá'ana, ajta, t'íj ayén teuumé'eca huaíca xicaj tzajta'a, Dios pu ayén ra'ajjáj huá'a tzajta'a í m'ichite a'ij ti té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze.

⁵ Aj pu 'i a'íjna jemi huataseíjre í Pedro, ajta á'iyen huá'a jemi í mej tamuáamuata'a japuan seij ará'ase. ⁶ Ajta á'iyen a'ímej jemi huataseíjre í mej miyen a'ará'ase a'achú cumu anxíj ciento japuan cáj caj matí'ij naíjmi'i u e'etiújseire'eca'a. Maúche'e mú mu'íi ruuri, majta seica, meri huácuii.

⁷ Ti'iquí ajta a'íjna jemi huataseíjre í Jacobo, ajta á'iyen naíjmi'ica jemi í ti hua'antíhuau.

⁸⁻⁹ Ajta, neetzi jemi pu'uqui te'entipué'ajte ti ayén huataseíjre. Tij ayée nu huanú'ihuaca'a matí'ij caí xi nechú'eve'eca'a, a'iné nee nu ne'ín pú'een í ti jaítze'e cálieene'en jín ti'itéjvee huá'a jemi ti Dios hua'antíhuau. Jee xaa ne'u, capu ayén tiraavíjte'e nej niyen raataxáj yee nee nu huá'a

jetze ajtémecan a'ímej í ti Dios hua'antíhuau, a'iné nee nu huápi'i a'ij pua'a huá'uruu a'ímej í mej e'etiújse'irihua'a mej mi raaténajche í Dios.

¹⁰ Mi ajta Dios, a'í pu r'í tinaatá'a. A'íj nu jín nee nu ne'ín pú'een se'j ti Dios na'antíhuau. Ajta jé'ecan pu huápi'i tiu'utévai ti a'ín ayén r'í tinaatá'a a'iné jaítze'e nu ca'anín jín tiu'umuáriej mecaí í seica. Mi ajta, Dios pu a'ín pú'een'e ti ca'aníjra'a naatá'a. Canu nese'j nena'a tiu'umuáriej. ¹¹ Capu amín a'ij. Capu jetzen ruxe'eve'e ti pua'a a'íme mé tiu'umuáriej nusu inee. Naími'i tu tiyen che'atá tena'a tihua'ixaate'e. Seajta mú'een, ayée xu che'atá sena'a té'antzaahua.

Mat'íj a'itajú'un í mi'ichite

¹² Ajta, ti pua'a teri tiyen tejamuá'ixaa ti Dios ra'ajjáj í Ciríistu'u huá'a tzajta'a í mi'ichite, ¿a'iné 'een jime'e miyen ti'ixáata muá'aye'i seica, í mej a'amua jetze ajtémecan a'íjna jime'e mej nu'u caí ché'e huatarújsin a'íme í mej meri huácuui?

¹³ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Ti pua'a ayén mecaí ché'e huatarún a'íme í mej meri huácuui, capu ajta Dios ra'ajjáj í Ciríistu'u huá'a tzajta'a í mi'ichite. ¹⁴ Ajta, ti pua'a Dios caí ra'ajjáj í Ciríistu'u, capu ti'iti vaire'e í tej teri tejamuá'ixaa, ajta capu ti'itij vaire'e sej siyen té'atzaahuate'e. ¹⁵ Ajta, ayée pu té'eme tej tí'ihua'itaca tena'a te'íjna jime'e í tej jín tiu'utaxájtaca'a te'íjna jime'e í Dios, a'iné tu'uri tiyen raataxájtaca'a yee: “A'í pu ra'ajjáj í Ciríistu'u huá'a tzajta'a í mi'ichite.” Mi ajta caí capu, ti pua'a mecaí ché'e huatarún í mej meri

huácuii. Jee xaa ne'u, ti pua'a ayén 'een matíj seica tí'ixaxa'a, capu Dios ayén ra'ajjáj.

¹⁶ Ayee pu'u, ti pua'a Dios caí hua'ajájpuaxi'i a'ímej í mej meri huácuii, ayée pu huataújmua'a ti caí Dios ajta ra'ajjáj í Ciríistu'u. ¹⁷ Ti pua'a caí ra'ajjáj a'íjna í Ciríistu'u, capu ti'itij vaire'e sej siyen té'atzaahuaté'e. Ajta, ti pua'a caí ra'ajjáj, capu ayén a'amua japua huaniú í sej jín auteájturaa í Dios jemi. ¹⁸ Ajta a'íime í mej miyen té'atzaahuaté'e í Ciríistu'u jemi muáacuii, mu'uri á'uvej. ¹⁹ Ti pua'a ayée na'a auj titaatéva'iri tej teuj i'irúuri tej tiyen rá'atzaahuaté'e í Ciríistu'u, jaítze'e pu a'ij pua'a tí'itaruure ti caí a'ij tihuá'aruure naíjmi'ica a'ímej í seica í mej yen japuan seijre'e í chaanaca.

²⁰ Mi ajta xaa, ayée pu ti'ayajna ti Ciríistu'u a'itáaraa huá'a tzejta'a í mi'ichite. A'ii pu a'ín pú'een í ta'anáayeijxi í tej jín ramua'aree mej majta huatarújsin a'íime í mej meri huácuii.

²¹ Ayee pu'u na'a, a'iné ayée pu tihuá'aci'iti í teite mej miyen huácui'ini me'íjna jime'e ti seíj na'a í teáata'a ayén auteájturaa í Dios jemi, ayée pu che'atá na'a tihuá'aci'iti mej huatarún me'íjna jime'e ti ajta seíj na'a í teáata'a huatarúj huá'a tzejta'a í mi'ichite. ²² A'iné naími'i mú miyen cui'ica me'íjna jime'e ti a'ín Adán auteájturaa í Dios jemi, ayée mú che'atá mena'a huatarújsin me'íjna jime'e mej me'íjna jetze ajtémecan a'íjna í Ciríistu'u.

²³ Mi ajta, ayée pu tihuá'aci'iti a'ij ti tihua'uxí'epi'intari'iri'i í xicáara'an jetze ti ayén tiraavíjte'e. Amuacaí pu huatarúj a'íjna í Ciríistu'u. Ajta á'iyen, tí'ij yé uvé'enen, a'íime mú huatarújsin

a'íime í mej Círístu'u jetze ajtème'ecan. ²⁴ Aj pu 'i nain te'entipué'ajte. Amuacáí pu Círístu'u a'ímej antipué'ajte'esin matíj mena'a títeté'u'upu'u, ajta a'ímej í mej ti'itíj jín antiújmua'aree. Aj pu'i xaa tiu'utátuiire'esin í Dios jemi tíj na'a a'ín ti jín antiújmua'areereca'a.

²⁵ Ayee pu'u, a'iné ayée pu ruxe'eve'e ti a'ín Círístu'u ayén tiu'íta'áijta ajta na'a caí hua'utémuaitin matíj mena'a pua'amé mej rájcha'íire'e. ²⁶ Ajta í ti jín te'entipué'ajte ti raatémuaitin í ti rájcha'íire'e, a'íi pu a'ín pú'een í ti jín ú'umi'ini. ²⁷ Ajta, tí'ij ayén ti'ixa ti nu'u a'ín nain tiu'utémuaiti, capu xaa ne'u ayén huataújmua'a ti a'ín ajta raatémuaiti a'íjna í Dios ti ayén raatá'a ti nain jín antiújmua'areere.

²⁸ Tí'ij tiu'utémuaitin nain tíj na'a ti íiyen tí'iseijre'e, ajta júte'e ti tejé'eseijre'e, a'íjna ti 'i'í yaujra'an pú'een í Dios, a'í pu ruseíj huataújtuaasin a'íjna jemi í Dios ti nain jín antiújmua'aree, matíj mena'a pua'amé í mej íiyen seijre'e chaanaca japua, ajta u ta japua.

²⁹ Tí pua'a p'í na'a ayén seicié éene'en, ¿a'ij ti huateújmua'atiiche'e mej miyen tí'ijri'ire í teite mej huámuaí'ívijhua a'ímej jetze me'ecan í mej meri huácuii? Tí pua'a mecaí ché'e miyen huatarún í mej meri huácuii, ¿a'iné 'een jime'e miyen huá'aniuucajtze'e rumuaí'ihuaca?

³⁰ Teajta iteen, ¿a'iné 'een jime'e tiyen á'ataca'ane tíj na'a tej tiyen huácui'ini puaíjtzí jime'e?

³¹ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e ne'íjna jime'e nej ahuántzaahuate'en

mú'ejmi jime'e í Círístu'u jemi, a'íjna í Jesús ti ajta tavástará'a pú'een. Tí'íj p'í na'a nain xicaj tzajta'a, ayée pu tiná'amitiejte'e ineetzi nej neri mi'imica. ³² Ti pua'a mecaí huatarún í mej meri huácuii, ¿a'iné ti'itij tineetéva'iri nej niyen teáata'a pú'een, ti pua'a niyen huaténe'use'en huá'a jamuan í ti'itén a'ujna já'ahua'a u Éfeso?

Ayee mú xaa tí'ixaxa'a tijín: “Tiché'e yee tiú'ucua'ani, teajta ti'iti antiyé'en, a'iné ruijmua'a tu cui'ini.”

³³ Caxu ratá'acare'en ti ja'ati á'amucuanamua ti'itij jime'e. Casi'i, a'íime í mej a'ij pua'a titetiújcha'íi, ayée mú nu'u a'ij pua'a ca'aníjra'a hua'atá'aca í mej r'íi titetiújcha'íi mej mi majta miyen che'atá mena'a a'ij pua'a huárini.

³⁴ Setá'aj seajtáhua'a r'íi mé titeumuámua'are'en, setá'aj seajta raatapuá'ajta í sej jín até'ítzeaaara í Dios jemi. Camu tzáahuati'ira'a jín ramua'ate í Dios seica í mej a'amua jetze ajtémecan. Ayee nu 'een jín tejá'amua'ixaate'e nej ni amuaatatévi'iraste'en.

A'ij mej seíire'e muá'aju'u mat'íj huatarún í mi'ichite

³⁵ Mi ajta, ti pua'a ja'ati ayén tiu'uta'íhua'u tijín: “¿A'iné ye'í tí'iri'iri mej huatarún í mi'ichite? ¿Ti'itájni tévira'an jín miyen seíire'e muá'aju'u?”

³⁶ Mi neajta inee, ayée nu tiraatá'ixaate'esin yee, mi pej caí mé úumua'aree. A'ijna í jatzi pej raahuáste, capu ajnéjsin ti pua'a caí amua-caí a'utátzi'ite. ³⁷ Patí'ij tí'ihuaste'e, capej pe'íjna huaste'e í ciyej ti ajnéjsin sino a'íj pej huaste'en í jatzi ti pua'a ti'iti triigu nusu ti'iti seica. ³⁸ Ajta a'ín

í Dios, a'íi pu ayén ratá'aca í cýe'ara'an a'ij ti ari tiraaxí'epi'íntari'iri'i, seij ajta seij í jatzi.

³⁹ Ajta, capu ruxí'ej na'a 'een í hual'ira'a. Seíj pu seicié éene'e téhua'ira'a í teáata'a. Ajta seicié mú éene'en téhua'ira'a í ye'emuaate. Majta a'íime í pina'ase, a'íi mú majta seicié éene'en téhua'ira'a. A'íi mú majta í hual'ité, seicié mú majta éene'en téhua'ira'a.

⁴⁰ Ajta ti júte'e tí'iseijre'e, ajta ti íiyen tí'iseijre'e chaanaca japua, capu ruxí'ej na'a tí'een. Ajta, seíj pu a'íin pú'een í ti naa tihuá'aseijrate'e a'íjna ti júte'e tí'iseijre'e. Ajta seíj pu ajta a'íin pú'een í ti naa tihuá'aseijrate'e a'íjna ti tí'iseijre'e íiyen chaanaca japua. ⁴¹ A'íjna í xicaj, a'íi pu seíj a'íin pú'een ti naa tihuá'aseijrate'e. Ajta í máxcira'i, capu ruxí'ej na'a ayén tihuá'aseijrate'e. Majta a'íime í xu'ura'ave, camu majta ruxí'ej mena'a miyen 'een.

⁴² Ayee pu che'atá na'a éene'en tí'iseijre'e a'íjna jime'e í mej huatarújsin a'íime í mej meri huácuii. A'íjna í tévira'an ti huanú'ihuaca'a, a'íi pu á'apua'aren. Ajta a'íin ti Dios ra'ajjásin, capu ché'e ja'anáj á'apua'aren a'íjna. ⁴³ A'íjna tévira'an, ayée pu huanú'ihuaca'a mej caí rí'i tiratá'acare'en. Ajta, tí'ij Dios ra'ajján, a'íi pu temua'a naa rí'i tiraatá'asin. Tí'ij huanú'ihua a'íjna í tévira'an, capu a'atzu ruca'ané. Ajta, tí'ij Dios ra'ajján, a'íi pu rumuári'eri'ire'ara'an jín ra'ajjásin.

⁴⁴ Ayee pu éene'en nu'ihuan ti ij te'utáviicua'i íiyen chaanaca japua. Ajta, ayée pu éene'en ra'ajjásin ti ij ayén jetzen araujca'anen í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. Ti pua'a ayén seijre'e í tévira'an ti ayén te'utáviicua'i íiyen chaanaca japua,

ajta pu ayén che'atá na'a seijre'e í tévira'an ti jetzen araújca'anen í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

⁴⁵ Jee xaa ne'u, ayée pu té'eyu'usi'i tijín: “A'ijna í tevi, a'íjna í Adán ti amuacái huataseíjre, a'íi pu ayén éene'en ruuri huateájturaa.” Ajta a'íjna í tevi, a'íjna ti ajta Adán pírici í tu'uvé'eteajti, ayée pu éene'en huateájturaa xiéjniu'ucari ti ayej a'uj tihua'atá'aca mej miyen ruuri muá'ara'ani.

⁴⁶ Capu amuacái huataseíjre a'íjna ti jetzen araújca'anen í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, sino a'íjna ti rusej te'utáviicua'i íiyen chaanaca japua. Tí'ij a'íin ayén huataseíjre'en, aj pu xaa huataseíjre'esin a'íjna ti a'íin xiéjniu'ucare'ara'an jetze araújca'anen. ⁴⁷ Ajta, a'íin í teáata'a, í ti amuacái huataseíjre, a'íi pu chuej jín huatétaavijhuaca'a. A'íj pu jín, íiyen mej chuej japua me'ecan. Ajta í teáata'a, í ti hua'apua ti huanéj, a'íi pu júte'e é'eme'ecan.

⁴⁸ Majta a'íime í mej yen japan huachéjme íiyen chaanaca japua, ayée mú 'een tíj ajta 'een í tevi ti chuej japua me'ecan. Majta a'íime í mej jetzen ajtéme'ecan a'íjna ti júte'e é'eme'ecan, ayée mú majta 'een tíj 'een a'íjna í ja'ati. ⁴⁹ A'ij tej teri tiyen 'een tévira'an jime'e a'íjna í tevi ti chuej japua me'ecan, ayée tu che'atá tena'a éene'e tá'aju'un tévira'an jime'e a'íjna í tevi ti júte'e é'eme'ecan.

⁵⁰ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, ne'ihuaamua'a. Capu rí'irí ti a'uun a'uteárute a'u ti Dios tejé'aijta ja'ati ti na'a ti auj ayén seijre'e tévira'an jime'e a'íjna í tevi ti chuej japua me'ecan. Ajta, a'íjna í ja'ati ti á'apua'aren, capu rí'irí ti ayén tiráaci'iti a'íjna ti caí ja'anáj á'apua'aren.

51 Xáanamujri'i mú'een, a'iné ayée nu tejámuaatá'ixaate'esin ti'itij jíme'e ti rú'avaataca'a í Dios jemi. Catu naími'i cui'ini, sino Dios pu naíjmi'ica seicié taruuren itejmi. 52-53 Ayee pu té'eme a'íjna xicáara'a ti jetzen huatánamujre'en í trompeeta ti jíme'en nain te'entipua'ajte. Tí'ij a'ín ti ta japua tí'ivaire'e ucáajihua í trompeeta jetze, aj pu'i ayén seíire'e a'ame tí'ij mej huatémaxcava'axi'in jíye'itzi jime'e. Aj pu'i Dios hua'ajjápuaxi'isin a'ímej í mej meri huácuii mej mi caí ché'e ja'anáj auupuá'are. Teajta iteen, seicié tu huatétaruurejsin, a'iné ayée pu ruxe'eve'e ti a'ín ti á'apua'aren ayén seicié huaújruren ti ij caí ché'e auupuá'are. Ajta ayén ruxe'eve'e ti a'ín ti mi'ini, ajta ayén seicié huaújruren ti ij caí ché'e huámi'ini.

54 Tí'ij seicié huaújruren a'íjna ti á'apua'aren ti ij caí ché'e auupuá'are, ajta tí'ij ari seicié huaújruru a'íjna ti mi'iníche'e ti ij caí ché'e huámi'ini, aj pu xaa ayén teja'uré'enejsin a'ij ti amuacáí té'eyu'usi'ihuaca'a, a'íjna í niuucari ti jíme'en raxa yee: “Nain pu hui jín raatéemua'iti a'íjna í ti huá'acui'ica. 55 Mi pej huá'acui'ica, ¿a'uné a'ij 'een í pej jín hua'utéemua'iti? Capu mé'e é'eseijre'e xaa ne'u.” Ajta ayén tijín: “Mi pej jín tihua'upuaíj, ¿a'uné a'ij 'een? Capu xaa ne'u mé'e já'ahua'a.”

56 Ajta a'íjna ti jín tihua'apuaíjte'e a'íjna ti ajta huá'acui'ica, a'ii pu a'íjna jetze araújca'anen í mej jín até'itzaara í Dios jemi. Ajta a'íjna í niuucari í mej jín tí'aijta, a'ii pu a'ín pú'een ti ca'aníjra'a hua'atá'aca mej mi miyen auté'itze'ara'an í Dios jemi.

57 Mi ajta, tiché'e tiyen rí'i tiratá'acare'en te'íjna í Dios ti ayén titatá'aca tej tiyen tiu'utémua'ítin te'íjna jime'e tej jetzen ajtémecan í tavástará'a, a'íjna í Jesús ti ajta Ciríistu'u pú'een.

58 A'íj xu jín siyen huárini, ne'ihuaamua'a, mi nej já'amuaxe'eve'e huápi'i. Setá'aj rí'i tí'iteseijre'e ja'anáj ti na'a, setá'aj seajta te'utáviicua'i ti ij caí ja'ati amuá'ari'i í á'amuamua'atziira'a. Setá'aj seajta a'ujca'anécan jín tiu'umuári'en í tavástará'a jemi ja'anáj ti na'a, a'iné xu'uri ramua'aree ti jé'ecan huápi'i tejámuatéva'iri. Caxu huápua'a sena'a tí'imuari'e tavástará'a jetze me'ecan.

16

Jíme'en í tumin í mej huá'uhuaviiri'i huá'a jíme'e í ru'ihuaamua'a

1 Jíme'en í tumin sej raseire'e sej si jín hua'utévaire'en a'ímej í mej Dios jemi seijre'e, ayée nu che'atá nena'a tejá'amua'íjcate'e a'ij nej neri tihua'u'íjca a'ímej í mej e'etiújse'iri nainjapua u Galacia.

2 Ayee xu huárini seij seajta seij, a'íjna xicáara'a ti jetzen te'ute'itién í itieeri. Ché'e seij ayén ra'ajtá'an í ruche a'achú ti caj tí'ixe'evi'ira'a, ti pua'a Dios raatá'a jeíhua nusu cíj na'a. Ché'e a'ín rájseire'en tíj na'a seij itieeri ti ij caí ché'e ayén ruxe'eve'e sej rajsé'irihua'an a'ájna net'íj ne'uun a'atanén. 3 Net'íj ne'uun e'ará'asti, aj nu ni niyen hua'uré'epijte'esin í yu'uxari a'ímej í sej hua'antíhuau mej mi me'íjna jín majta ra'anú'an a'ujna u Jerusalén í sej seri rájseij sej hua'utapuaíjve'esin. 4 Ti pua'a ajta ayén tiná'amitiejte'e ti ayén titaatéva'iri nej neajta

ne'uun á'ume'en, a'íi mú majta á'uju'u muá'aju'u neetzi jamuan.

A'ij ti nu'u huárini tíij a'uun á'ume'en se'j chuéjra'ajapua

⁵ Netíij ne'uun amuacái a'atanén u Macedonia, aj nu ni amúumuaarin. Mi neajta inee, nauj míi ne'uun u a'atanén u Macedonia. ⁶ Tij necái a'atzu mú'ejmi jemi á'ateeri, na'ari niyen á'ateevi'in tíj na'a ti huásevi'i a'ame sej si siyen naatévaire'e se'íjna jime'e a'u ti na'a nej á'ume. ⁷ Canu niyen raxí'eve'e nej íjii nena'a amuaaséij nej ni a'atzu nena'a amuáamuaare, sino ayée nu raxí'eve'e nej ni á'ateevi'in nej ne'uun á'ucatii mú'ejmi jemi, ti pua'a ayén tinetá'acare'en í tavástar'a.

⁸⁻⁹ Mi neajta inee, a'úu nu a'utevéé na'ame ne'újna u Éfeso ajta na'a caí teja'uré'enen a'ájna matí'ij tíiyeste me'íjna jime'e ta'aráhua'apua ti ará'ase i ítieeri. Jee xaa, ayée nu huárini a'iné naa pu tináavaí a'íjna jime'e í nej tí'imuari'e nej ni jeíhua huápi'i raatévaire'en í tavástar'a. Capu amín a'ij mej jeíhua néjcha'íire'e.

¹⁰ Ajta, tíij a'uun a'atanén a'íjna í Timoteo, setá'aj rí'i tirájcha'íica temua'a naa, a'iné a'íi pu ayén che'atá na'a tíivaire'e í tavástar'a jemi netíj inee. ¹¹ Ché'e caí ja'ati raxiéehuata. Tí'ij ajtahua'a u a'arájra'ani, setá'aj raatá'an tíj na'a ti ayén ruxe'leve'e ti ij ajtahua'a yé ra'asti neetzi jemi. Ayee nu rachú'leve'e ti a'íin yé huácatii huá'a jamuan í seica í ta'ihuaamua'a.

¹² Ajta a'íjna í ta'ihuaara'a, a'íjna í Apolos, jé'ecan nu ca'aníjra'a raatá'acare'e ná'aye'i ti mú'ejmi jemi a'atanén huá'a jamuan í seica í

ta'ihuaamua'a. Mi ajta a'ñn, capu á'uye'imí'i já'araa. Aj pu nu'u a'uun a'atanéjsin mú'ejmi jemi t'í'ij huatáci'ipéeca.

I niuucari ti jñn ra'antipué'ajte

¹³ Rí'i xu'u mú'een. Setá'aj rí'i tí'iteseijre'e se'íjna jime'e sej rá'astijre'e í tavástar'a. Setá'aj sea-jta huateújca'anen í ru tzajta'a. Setá'aj sea-jta araújca'anen se'íjna jetze í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios sej si te'utáviicua'i. ¹⁴ Set'ij sena'a sej siyen ríci, setá'aj siyen ríjca se'íjna jime'e sej huaújxe'eve'en.

¹⁵⁻¹⁶ Xu'uri ramua'aree a'ii mú a'ñn pú'een í mej amuacái huataújtuiiri'í í tavástar'a jemi ayujna Acaya a'ñme í teitestemua'ame'en a'íjna í Estéfnas. A'ñi mú majta meri me'íjna jñn autéjhuii mej hua'utévaire'en a'ímej í mej Dios jetze ajtémecan. Ayee nu ca'aníjra'a amuaatá'aca, ne'ihuaamua'a, sej si huá'atzaahuat'e a'ímej, sea-jta naíjmi'ica í teite í mej miyen che'atá mena'a tí'imuari'e tet'ij iteen, í mej majta tzáahuati'ira'a jñn tí'ivaire'e í tavástar'a jetze me'ecan.

¹⁷ Nee nu xaa huatántemua'ave mat'í'ij yé ra'áa, a'íjna í Estéfnas jamuan a'íjna í Fortunato, ajta a'íjna í Acaico. A'ñi mú xaa rí'i tinaatá'a me'íjna jime'e mej yé náamuaareca'a mú'ejmi jetze me'ecan ti ij caí tí'iti ná'aturaate'e. ¹⁸ A'ñi mú rí'i tinaatá'a yú ne tzajta'a. Majta mú rí'i amuaatá'asin mú'ejmi í a'amua tzajta'a. Ayee pu tiú'ujxe'eve'e sej rí'i ti-hua'utá'an naíjmi'ica í teteca mej miyen 'een mat'í'ij a'ñme í mej huaíca.

¹⁹ Yé mú á'amuateujte'e a'ñme í mej e'etiújse'iri hua'atéyujta'a ti a'u ti seijre'e tíj na'a ti a'u ti hu-atacá'a íye Asia. Ajta a'íjna í Aquila, ajta a'íjna í

Priscila, a'ñi mú temua'a naa á'amuateujte'e niuucajtze'en í tavástar'a. Ayeé mú che'atá mena'a yé á'amuateujte'e naíjmi'i í mej e'etiújse'iri a'u mej é'eche a'íjna í Aquila, ajta a'íjna í Priscila. ²⁰ Naími'i í ta'ihuaamua'a í mej yé huateí, a'ñi mú majta á'amuateujte'e. Setá'aj huaújteujte'en temua'a naa, xu'iteújpi'ítze'axi'i niuucajtze'en í tavástar'a.

²¹ Neajta inee, i nej Pablo pú'een, nemuajca'a nu jín tejá'amuyu'use'e nej ni neajta amuaata-teujte'en.

²² Ti pua'a ja'atí caí raxí'leve'e í tavástar'a, ché'e ayén puaíjtzi ráaci'iti. Ché'e yé uvé'enen í tavástar'a.

²³ Ché'e a'ñin tavástar'a, a'íjna í Jesús, ché'e a'ñin rí'i tejamuatá'acare'en. ²⁴ Jéihua nu neajta já'amuxee'leve'e ne'íjna jime'e sej seajta se'íjna jetze ajtémecan í tavástar'a, a'íjna í Jesús. Yee pu'u, ché'e ayén teja'uré'enen.

**I niuucari ti jejcua, ti ajta jime'en ra'axa
a'ijna i tavastara'a, i Ciriistu'u ti ji'i Jesús ti
tu'irájtuaa**

**New Testament in Cora, El Nayar Presidio De Los
Reyes; crn (MX:crn:Cora, El Nayar)**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cora, El Nayar

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cora, Presidio de los Reyes [crn], Mexico

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cora, El Nayar

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

10f6cd13-ea38-5c62-beee-25cf942ce3aa